

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA PEDAGOGIKY A PSYCHOLOGIE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Profesní příprava Asistentů zubního technika a
jejich uplatnění v praxi**

České Budějovice 2011

Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Miroslav Procházka

Vypracovala:
Hana Sedláková

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Dále prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s tím, aby stejnou elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Chtěla bych vyjádřit poděkování Mgr. Miroslavu Procházkovi Ph. D., za přijetí vedení mé bakalářské práce, za vstřícný přístup, cenné rady, odbornou a profesionální pomoc, věcné připomínky, metodické vedení a ochotu při konzultacích. Dále bych chtěla poděkovat všem svým respondentům za vyplnění dotazníků a tím získání potřebných informací a neméně také svým kolegům a odborníkům z praxe za velmi přínosné rozhovory s nimi.

Anotace

Cílem bakalářské práce bude objasnit požadavky, které vznikají v procesu specifické a velmi náročné odborné přípravy studentů oboru zubní technik, především se zaměřením na roli, kterou zde sehrává koncepce středoškolské přípravy a její zaměření na kompetence požadované trhem práce, respektive praxí.

Bakalářská práce obsahuje teoretickou a praktickou část.

Teoretické část nejprve věnuje pozornost historii, vzniku, tradici, současnosti a celkové charakteristice oboru Zubní technik. Dále se zaměřuje na odborné a didakticko – pedagogické aspekty kompetenčního modelu přípravy zubního technika a na provázanost s ostatními souvisejícími obory.

Výzkum a praktická část bude sledovat hodnocení úrovně praktické přípravy studentů a absolventů na Střední zdravotnické a Vyšší odborné škole zdravotnické v Českých Budějovicích, mapovat názory na odbornou praxi v klinických zubních laboratořích a to ze tří úhlů pohledů: z pohledu samotných studentů, případně absolventů na vyšším studiu, z pohledu odborných vyučujících a z pohledu odborníků z praxe na klinických pracovištích.

Abstract

The aim of the thesis is to show requirements which emerge in the process of specific and really difficult professional education of dental technicians. Especially, the role of the high-school preparation and its focus on competences required by the labor market is being analyzed.

The thesis consists of theoretical and practical parts.

Within the theoretical part; beginnings, history, traditions, the present and general characteristic of the branch dental technician is described. It also outlines professional and pedagogical aspects of the model of preparation of a dental technician and it describes ties with other related branches.

The research and the practical part will follow the evaluation of the professional education level in the group of student and graduates from Střední zdravotnická a Vyšší odborná škola zdravotnická (Medical High School) in České Budějovice. The research maps their opinions on their traineeships in clinical dental laboratories; three angles of views are emphasized: the view of students (or graduates), the views of educators and the views of specialists in clinical facilities.

Obsah

Úvod.....	7
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Stručný historický vývoj stomatologie.....	9
1. 1 Od léčitelů k zubním laborantům.....	11
1. 2 Tradice oboru zubní technik v Českých Budějovicích	13
2 Současnost oboru zubní technik v Českých Budějovicích.....	14
2.1 Podmínky přijetí.....	15
2.1.1 Zdravotní hlediska pro přijímání uchazečů ke studiu	15
Za nevhodná lze označit následující onemocnění a poruchy organismu:	15
2.1.2 Přijímací řízení	15
2.2 Charakteristika oborů AZT a DZT.....	16
2.2.1 Asistent zubního technika (53-44-M/007)	16
2.2.2 Diplomovaný zubní technik (53-44-N/1.).....	16
2.3 Odborná příprava studentů oborů AZT a DZT	18
2.3.1 Praktické vyučování ve školní laboratoři.....	18
2.3.2 Organizace praktického vyučování.....	19
2.3.3. Odborná praxe v zubních laboratořích.....	19
2.3.4 Učební osnova odborné praxe studijních oborů AZT a DZT	19
2.3.5 Vyhláška o provádění praxe č. 39/2005 Sb.....	20
2.4 Možnosti uplatnění absolventů oborů AZT a DZT	21
2.5 Provázanost s ostatními obory	22
3 Požadavky na transformaci odborného vzdělávání.....	24
3.1 Rámcové vzdělávací plány.....	25
3.2 RVP pro střední odborné vzdělávání	26
3.3 Školní vzdělávací plány	27
4 Kompetence absolventa oboru asistent zubního technika.....	29
4.1 Odborné kompetence	30
5 Systémy vzdělávání oboru Zubní technik v některých zemích EU	31
5.1 Organizace vzdělávání v ČR.....	31
5.2 Organizace vzdělávání na Slovensku.....	32
5.3 Organizace vzdělávání v Maďarsku.....	32
5.4 Organizace vzdělávání v Rakousku	33
5.5 Organizace vzdělávání v Německu	34

5.6 Shrnutí teoretické části	35
II. PRAKTICKÁ ČÁST	36
1 Cíl a předpoklady výzkumu	36
1.1 Stanovení předpokladů.....	36
2 Použité metody.....	38
2.1 Výzkumná strategie.....	38
2.2 Výzkumný vzorek	38
2.3 Výzkumná metoda	38
2.4 Místo a čas šetření	39
3 Prezentace a interpretace výsledků	40
3.1 Dotazník pro studenty	40
3.2 Rozhovory s odbornými vyučujícími.....	49
3.3 Rozhovory s odborníky z praxe	53
3.4 Shrnutí praktické části.....	56
Závěr	58
Seznam literatury:	60
Přílohy	61

Úvod

Téma mé bakalářské práce zní: „ Profesní příprava asistentů zubního technika a jejich uplatnění v praxi“. Důvodem pro volbu tohoto tématu byl hlavně fakt, že letos je tomu již patnáct let, co na SZŠ a VOZŠ v Českých Budějovicích působím jako vyučující praktických předmětů. Jedná se o praktickou a odbornou přípravu na budoucí povolání zubního technika. Tato má práce by měla být jakousi analýzou odborné přípravy našich studentů a absolventů, jejich kompetencí z hlediska didakticko-pedagogických aspektů a uplatnění na trhu práce neboli v praxi na jednotlivých klinických pracovištích. Důležitost odborné praxe je v tomto případě, jako u všech manuálně vykonávaných oborů, naprosto neoddiskutovatelná. Ne, že bych chtěla podceňovat důležitost teoretických znalostí, ale ty jsou opět potřeba uplatnit v praxi, aby bylo možné vůbec zhotovovat stomatologické náhrady všeho druhu. Ideální je jistě vzájemné prolínání a kombinování teorie s praxí, aby si studenti uměli zdůvodnit co, proč, jak a z kterého materiálu mají zhotovit.

V teoretické části se nejprve budu věnovat historii stomatologie obecně, dále historii a současnosti oboru v Českých Budějovicích, charakteristice vzdělávacích oborů Asistent zubního technika a Diplomovaný zubní technik, jejich odborné přípravě, možnostem uplatnění a provázanosti s dalšími obory. Dále pak nastiňuji požadavky na transformaci školství, rámcové vzdělávací plány, v návaznosti na ně i školský vzdělávací plán a kompetence absolventů oborů asistent zubního technika a Diplomovaný zubní technik. Pro srovnání situace zde uvádím systémy vzdělávání oborů Zubní technik v některých vybraných zemích EU.

Přes veškerou snahu se mi bohužel nepodařilo shromáždit dostatek literatury k tomuto tématu, ohledně historie mi největším zdrojem informací byla publikace od P. Paichla *Dějiny zubní medicíny* a o historii oboru v Českých Budějovicích *Almanach* vydaný k 60. výročí založení zdravotnické školy. Dalšími zdroji jsou rámcové a školní vzdělávací plány, školní dokumenty, příslušné zákony a pro zjištění vzdělávacích systémů v některých zemích EU hlavně internet.

Úvod praktické části je věnován cíli, metodám, vzorku respondentů, místu a času šetření a stanovení předpokladů. Převážná část je pak věnována vyhodnocení výsledků dotazníků a rozhovorů s jednotlivými respondenty. Z odpovědí bych chtěla zjistit do jaké míry je praktické vyučování a hlavně odborná praxe, kterou studenti absolvují na

konci třetího ročníku, časově a obsahově dostačující. Co si o ní studenti myslí, co od ní očekávají, jaké jsou jejich představy, zda je pro ně důležité vybavení jednotlivých laboratoří a přístup odborného dozoru. Zmapovány zde budou nejen názory studentů získané dotazníkovou metodou, ale i názory odborných vyučujících a také odborníků z praxe, od kterých jsem potřebné informace získala metodou rozhovoru.

Závěr bakalářské práce je věnován celkovému shrnutí obou částí bakalářské práce, potvrzení nebo vyvrácení jednotlivých předpokladů a celkovému přínosu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Stručný historický vývoj stomatologie

Než se vůbec dostaneme k pojmu stomatologie, který jako samotný vědní obor vznikl až v 19. století, musíme si uvědomit, že do té doby se jednalo spíše o zubní léčitelství. Podle archeologických nálezů a hlavně dochovaných písemných dokladů lze počátky teoreticky sledovat zhruba od dob pěstitelství v 8. tisíciletí př. Kr. a poté z dochovaných písemných dokladů od 4 tisíciletí př. Kr. lze sledovat obecnou historii. Zřejmě nejznámější nález zubní náhrady z doby Etrusků pochází z nekropole v Corneto u Tarquinie. Jedná se o můstek, v kterém je jeden z řezáků z koňského zubu a pochází okolo 9. tisíciletí př. Kr. Je spolu s dalším devítičlenným můstkem uložen v museu v Kornetu. O něco mladší, zhruba z 6. -5. tisíciletí př. Kr., je nález z nekropole Orvieta u Perugie v jižní Itálii. Je to můstek z vysocekarátového plechu a je uložen v na Univerzitě v Gentu. To potvrzuje, že dodnes používané zlato je nejstarší protetický materiál. A z toho vyplývá, že v té době bylo zhotovování zubních náhrad v rukou jakýchsi zubních řemeslníků, převážně zlatníků.¹

Postupně se k historickým objevům přidávaly další, např. roku 1555 př. n. l. byl nalezen staroegyptský papyrus, který obsahuje recepty na prostředky k ústní hygieně. Dále pak v roce 950 př. n. l. nález etruské náhrady, kde byly řezáky nahrazeny telecími zuby a byly k sousedním zubům fixovány zlatým páskem. Etruskům byl tímto nálezem přiřknut vynález můstků. Roku 460-377 př. n. l. Hippokrates v jednom ze svých děl popisuje fixaci zlomených čelistí zlatým drátem. Ve 13. století přinesl zprávy Marco Polo o tom, že si jihovýchodní Asii pokrývají zuby tenkými zlatými plíšky, zřejmě z okrasných důvodů.

Ve starověku, především v antice, patřil k dokonalé kráse těla i dokonalý chrup. Bohužel s nástupem křesťanství tento trend mizí a je dočasně nahrazen „péčí“ o duši a tělesná schránka, včetně dutiny ústní, je potlačena do pozadí. Charakteristickými znaky evropského středověku byly u dam závoje přes obličej a u mužů-rytířů helmice a brnění. Rozvoj stomatologické protetiky znovu pokračuje až v dobách renesance, kdy dochází k znovuoobjevení ideálu antické krásy.

¹ PAICH, P. *Dějiny zubní medicíny*. Praha: Nuga 2000, s. 94

Kolem roku 1600 byl Jacques Guilleman nespokojen se žloutnutím a silným zápachem protéz zhotovovaných v té době z hroších zubů, slonoviny a jim podobným materiálům, v jejichž pórech se zachycovaly zbytky potravy, sliny a jiné látky v ústech. Ty se zde rozkládají a způsobují tyto nepříjemné důsledky. Navrhl proto pastu k výrobě umělých zubů, která obsahovala mimo jiné bílý vosk, mastix, drcené korály a perly.

V 17. století dle nálezů již Japonci znali částečné protézy s dřevěnou bází a zuby ze slonoviny nebo mramoru. Z roku 1686 pochází práce Angličana CH. Allena o transplantaci zubů. Pierre Dionys žijící v letech 1643-1718 používal do zubních náhrad lidské zuby od pacientů, kteří následkem úrazu zemřeli. Roku 1756 Pierre Fouchard poprvé podrobně popsal technologii výroby zubních náhrad. Po něm v roce 1756 poprvé popsal Pfillipp Pfaff² otisk pomocí pečetního vosku a jeho odlití sádkou. Byl to první otisk a model situace v ústech. Zároveň nechal pacienta do vosku i skousnout, což byla první zaznamenaná registrace mezičelistních vztahů.

V první polovině 19. století se vyskytly jako zboží na trhu v Londýně lidské zuby. Byl to vzácný artikl a pro chudé lidi i možnost výdělku. Zubní lékaři tehdy kupovali od pacientů vytržené zuby a používali je k výrobě zubních náhrad. Největším zdrojem byla v té době bitevní pole nebo jiným zdrojem získávání byli dokonce i vykradači hrobů. Vzácné a tudíž i drahé byly skupiny zubů z jedné úst, nejcennější kompletní chrup.

Postupně dochází k vývoji jak v oblasti zkoumání a nahrazování funkce chrupu a s tím spojeným významem jak funkčním, tak fonačním (mluvení) a hlavně estetickým. Rozvíjeli se pomůcky ke zhotovení zubních náhrad, jako např. v roce 1805 J. B. Gariot uvedl první artikulátor. Začínají se používat první zubní vrtačky na nožní pohon (1875), později na elektrický pohon (po r. 1890). Začaly se patentovat dnes již klasické korunky různých tvůrců, jako např.: Richmondova, skeletová, fasetová a další. Na přelomu století začal S.W.Stockton ve Filadelfii továrně vyrábět porcelánové zuby a do praxe se začala zavádět licí technika.

Ruku v ruce s tímto vývojem techniky a pomůcek šel i vývoj materiálů používaných ke zhotovování stomatologických protéz. V roce 1925 se stalo přelomovým použitím první agarové otiskovací hmoty ve Vídni. Roku 1936 následoval zrod první metylmetakrylátové plastické hmoty pro tělo snímatelných protéz s názvem Paladon od firmy Kulzer. Hned v následujícím roce E:B:Kelly vyvinul zinkoxideugenolovou otiskovací hmotu k otiskování bezzubých čelistí. Pokračováním bylo roku 1938 první

² PAICHL, P. *Dějiny zubní medicíny*. Praha: Nuga 2000, s. 252

použití nové plastické hmoty k výrobě korunkových náhrad pod názvem Palapont. Od roku 1935 do roku 1940 dochází k velkému rozvoji licí techniky a tím pádem i k rozvoji zatmelovacích materiálů k výrobě licích forem. V roce 1940 byla prvně použita alginátová otiskovací hmota a o 9 let později také poprvé došlo k použití samovolně polymerující pryskyřice. V padesátých letech byly použity první měkké plastické hmoty a došlo k velkému vývoji stomatologických kovů. Od začátku šedesátých let se mohutně začala rozvíjet výroba a použití keramických a kovokeramických náhrad.

V oblasti stomatologických materiálů, přístrojů k jejich zpracování, veškerých pomůcek a pracovních postupů došlo od jejich prvopočátku k obrovskému vývoji a tento trend v tomto oboru díky novým a stále rychleji se vyvíjejícím technologiím trvá dodnes. Díky tomu je velmi obtížné v oblasti odborného vzdělávání vzhledem k finanční nákladnosti oboru Zubní technik udržet krok s dobou.

1. 1 Od léčitelů k zubním laborantům

Asi první historická zmínka o konzervativní léčbě zubní bolesti je popsána v zřejmě nejstarší medicínské knize, která pochází z přelomu 22. a 21. století př. Kr. Je nazýván „Prvním receptářem lidstva“ a toto dílo neznámého autora přeložil Kramer spolu s chemikem Leweyem.

Protože není přesně známá kolonizace Evropy, usuzuje se, že to bylo asi před 70 000 lety, nelze ani přesně zmapovat vývoj medicíny. Je ale jisté, že v té době byla tato činnost doménou žen. Muži se starali o lov a ženy o sběr potravy, tudíž se i zabývaly účinky jednotlivých plodin a bylin. Jednalo se o různé účinky rostlin nebo i hub, které utlumovaly vědomí a tím i tišily bolest. Už z neolitu jsou lidem známy účinky opia a dokonce i konopí se používalo k tlumení bolesti zubů. Tehdy se touto léčbou zabývali šamané a šamanky.

Ve středověku se v převážně zemědělské populaci přestěhovalo zubní léčitelství do kovářny. Tady se jednalo především o extrakce zubů, ale kovářům je přisuzováno i ranhojičství v podobě vypalování či „přičadění“ ran.³ Středověk na základě práce léčících řemeslníků, kovářů, lazebníků a barbífů vystavěl základy stomatologického léčebného systému a v polovině 14. století založili svůj cech pro celé Čechy.

O několik století později v tehdejší Rakousku-Uhersku chodili po trzích a později jezdili krajem na vozech tzv. zubní šarlatáni, předchůdci dnešních zubařů a jejich

³ PAICHL, P. *Dějiny zubní medicíny*. Praha: Nuga 2000, s. 127

pomocníci. Po zkušenostech s jejich, někdy ne moc úspěšnými výsledky, se jim také trefně říkalo fušeři. Jim udělala přítrž Marie Terezie, když dodatkem ke Generálnímu řádu z 10. 4. 1773 dokonce odňala léčení všem „neléčícím neumělcům“

Celá staletí bylo zubní léčení provozováno na základě řemeslného vyučení nebo na základě zkoušek u mistrů cechu. Až v 18. století se začal obracet podíl vysokoškolsky vzdělaných. Tento trend se vyvíjel odděleně v různých zemích a dal tak vzniknout dvěma odlišným směrům. Jednalo se o tzv. Dentistické školy a druhým druhem byly Stomatologické kliniky na univerzitách.

V Čechách se nejdůležitější práce ohledně stomatologie se zrodily v okruhu kolem Jana Evangelisty Purkyně v roce 1836.⁴

Vlastní zubní technici se rekrutovali z řad všech v předcházejícím textu popsaných osob a to Dekretem dvorní kanceláře o živnostech ze 14. 6. 1842, který jim určoval, že smějí „toliko vyrábět umělé zuby“ a být pomocnou silou zubních lékařů. Mezi lékaři a zubními techniky zpočátku docházelo ke sporům ohledně kompetentnosti k některým výkonům, ale i jejich financování díky živnostenskému pojetí jejich práce. Zubní technici byli sdružení v Grémiu zubních techniků a v Obchodní a živnostenské komoře v daném obvodu. Různými rozporuplnými zákony spory mezi lékaři a techniky prohlubovaly a to se vlastně nevyřešilo ani vznikem ČSR. Až příchodem ministra MUDr. Bohuslava Vrbenského v čele ministerstva veřejného zdravotnictví, který byl velkým příznivcem zubních technik, se situace zlepšila. Základní pilířem zubní lékařské legislativy se stal Zákon č.303/1920 Sb. O zubním lékařství a zubní technice. Ten přesně vymezil, co mohou vykonávat lékaři a co technici, ale bohužel tím zpečetil konec živnosti zubních techniků. Tato neutěšená situace se táhla celým obdobím první republiky.

Po dobu trvání 2. světové války se vývoj, jako logicky ve všech ostatních oblastech, zpomalil nebo zastavil úplně. Vystaly zcela jiné problémy, o kterých jsme se dozvídali ještě dlouho po válce. Např. i v Terezíně byly formální zubní ordinace, ale jejich smutným úkolem bylo trhání zlatých zubů z úst popravených v umrlčí komoře. Válka zanechala škody jak materiální, tak hlavně morální.

V roce 1946 vznikla v Praze stomatologické sekce při společnosti českých nemocnic a jejím úkolem bylo vytváření lůžkových stomatologických oddělení v nemocnicích. Prvenství patří Českým Budějovicím v roce 1948.

⁴ PAICHL, P. *Dějiny zubní medicíny*. Praha: Nuga 2000, s. 270

Až Zákon o zdravotnických povoláních č. 70/1950 Sbírky vymezil přesná práva a povinnosti pracovníků zabezpečujících péči o chrup. A Dokument o preventivním zaměření zdravotní péče z r. 1952 stanovil kategorie pracovníků v zubní péči bez vysokoškolského vzdělání takto: dentisté, zubní laboranti, zubní instrumentářky, zdravotní sestry a sanitárky.

Zubní laboranti se dříve živelně kvalifikovali v učňovském poměru u zubních lékařů. Po roce 1956, díky podmínkám stanoveným MZD č.40/1953 Sb., se studium zubních laborantů soustředilo do zdravotnických škol. Výuka byla původně tříletá, později čtyřletá a končila zkouškou dospělosti. První obor tohoto druhu vnikl na zdravotnické škole v Praze.

1. 2 Tradice oboru zubní technik v Českých Budějovicích

Historie oboru u nás v Českých Budějovicích je spjata s dějinami budovy dnešní zdravotnické školy. Ta byla součástí sektoru budov, ve kterém působil tehdejší dámský spolek „Ludmila“. Jen pro zajímavost, jeho předsedkyní byla zvolena paní Jana Zátková. Výstavba první budovy (dnešní obchodní akademie) byla dokončena na podzim roku 1906. Postupným budováním byla roku 1911 dostavěna dívčí průmyslová škola, v jejichž prostorách výnosem tehdejšího MŠ, byla roku 1951 zřízena Zdravotnická škola České Budějovice. Ta přešla 26. 8.1953 pod působnost ministerstva zdravotnictví.⁵

Zdravotnické obory se na škole začaly vyučovat od roku 1947. Zpočátku se jednalo o sociálně zdravotní pracovnice, později se rozdělily na větev ošetrovatelskou a větev porodnickou. A konečně ve školním roce 1953-1954 byla poprvé zahájena výuka na oboru zubní laborant. Jeho zakladatelem a dlouholetým garantem se stal pan Miroslav Červený. On se svými kolegy napsal i potřebné učebnice pro výuku některých předmětů, jako je Kreslení a modelování korunkových částí zubů.⁶ V této publikaci podrobně popsal morfologii jednotlivých zubů i jejich skupin, možnosti jejich zhotovení, jak vyřezáváním ze sádry, tak i modelace z vosku. Mnoho let působil jako vedoucí oboru a pod jeho vedením jsme prošli já i většina mých kolegů. Dožil se požeňnaného věku 92 let, ale v loňském roce bohužel zemřel. Jím založený obor ale žije a troufám si říci i vzkvétá.

⁵ SZŠ A VOZŠ ČESKÉ BUDĚJOVICE, *Almanach..* České Budějovice, 2006

⁶ ČERVENÝ, M., BLAŽEK, J. *Kreslení a modelování korunkových částí zubů.* Praha: Avicenum, 1978

2 Současnost oboru zubní technik v Českých Budějovicích

V dalších částech textu bude pozornost věnována především konkrétnímu studijnímu oboru Asistent zubního technika a Diplomovaný zubní technik, které současně probíhají na Střední zdravotnické škole a Vyšší odborné škole zdravotnické v Českých Budějovicích.

Studenti mající zájem o studium oboru zubní technik, mají v současné době několik možností. Po ukončení základní školy mají možnost studia na oboru Asistent zubního technika. Jedná se o čtyřleté studium ukončené maturitní zkouškou, jejíž součástí je i zkouška praktická. Další možností pro studenty je po ukončení středoškolského studia nástavbové studium v akreditovaném oboru Diplomovaný zubní technik. Veškeré potřebné informace mohou zájemci získat na internetových stránkách SZŠ a VOŠZ České Budějovice. Internetová adresa je: www.szscb.wz.cz.

Další možné informace doplněné prohlídkou všech učeben a laboratoří se uchazeči dozví na dnech otevřených dveří, které škola pořádá dvakrát do roka a těší se poměrně velkému zájmu.

Zde se uchazeči dozví o podmínkách přijímacího řízení, které se týkají nejen prospěchu a míry zručnosti, která je pro vykonávání tohoto oboru nezbytně nutná, ale i o zdravotním hledisku pro možnost přijetí.

Toto hledisko je mnohdy jak ze strany rodičů, tak ze strany výchovných poradců, velmi často podceňováno a pak dochází k případům, kdy student nebo studentka vystudují tento obor, a protože praxe ve škole se hlavně svou četností velmi liší od budoucí reality v zaměstnání, nemohou se po maturitě tomuto povolání věnovat, jsou pak nuceni jej přestat vykonávat, a to i když v něm byli velmi dobří.

Já sama jsem se ve své čtrnáctileté praxi na této škole setkala už s několika případy. Jedná se především o alergiky, u nichž se ve škole alergie hlavně na kovy a pryskyřice někdy projeví jen v malé nebo zanedbatelné míře, ale po nástupu do zaměstnání pak propukne v celé své síle a to potom není možné ze zdravotního hlediska tuto práci vykonávat. Je proto velmi důležité zvážit všechny aspekty potřebné pro přijetí.

Pro orientaci v problému uvádím zdravotní hlediska pro přijetí uchazečů na naši školu.

2.1 Podmínky přijetí

2.1.1 Zdravotní hlediska pro přijímání uchazečů ke studiu

Uvedené požadavky jsou orientačním vodítkem. Každé rozhodnutí musí být individualizované a přihlížet k osobnosti uchazeče a k charakteru a stupni závažnosti postižení.

Za nevhodná lze označit následující onemocnění a poruchy organismu:

- endokrinní a paraendokrinní onemocnění, která znesnadňují adaptaci v pracovním kolektivu, nejsou vhodné pro styk s veřejností nebo vylučují lehkou až středně těžkou námahu
- choroby a vady srdce a cév vylučující lehkou až středně těžkou námahu
- závažná chronická onemocnění ledvin vedoucí k závažné poruše až k selhání ledvin
- onemocnění a vady pohybového ústrojí nebo stavu po chirurgických zákrocích, které hrubě narušují funkci horních i dolních končetin a páteře (poruchy hybnosti dolních končetin nemusí být nutné kontraindikací u laboratorních oborů, asistenta zubního technika)
- psychická onemocnění, epilepsie
- diabetes mellitus
- závažná kožní onemocnění a onemocnění typu atopického ekzému.

Onemocnění a vady smyslové:

- oční - závažná, zvláště alergická onemocnění spojivek a víček, sítnice a zrakového nervu
- sluch - těžší sluchové vady, které znesnadňují komunikaci (platí pro obory, které přicházejí do styku s nemocnými)

2.1.2 Přijímací řízení

Dalším, troufám si říci, že nejdůležitějším hlediskem k výběru studentů, je takzvaná praktická zkouška, která pomáhá ke zjištění míry talentu, manuální zručnosti, přesnosti, pečlivosti a trpělivosti, bez kterých by se budoucí zubní technici bezesporu neobešli.

Skládá se z několika vybraných disciplin:

- modelace předmětu ze sádry, vosku nebo hlíny
- tvarování drátu
- vystřihování podle předlohy

- překreslování do čtvercové sítě
- kreslení

Z těchto disciplin jsou v den konání zkoušky vybrány tři a na každou z nich má uchazeč čtyřicet pět minut.

Součástí přijímacího řízení je tedy nejen praktická zkouška, ale také test znalostí z českého jazyka a přírodovědného základu nebo se místo ní hodnotí žáci podle prospěchu ze základní školy.

2.2 Charakteristika oborů AZT a DZT

2.2.1 Asistent zubního technika (53-44-M/007)

Vzdělávací program připravuje žáky pro práci ve všech typech stomatologických laboratoří pod odborným dohledem zubního technika, diplomovaného zubního technika nebo zubního lékaře.

Asistent zubního technika zhotovuje zubní náhrady, ortodontické pomůcky a další stomatologické výrobky a v případě potřeby provádí jejich opravy, obsluhuje zdravotnické přístroje a ostatní zařízení zubní laboratoře.

Vzdělávání je čtyřleté, ukončené maturitní zkouškou.

Vzdělávací program je koncipován tak, aby kromě odborného vzdělání poskytl žákům i širší všeobecné vzdělání. Nedílnou součástí odborného vzdělání jsou cvičení a praktická výuka v klinických podmínkách.

Absolvent po úspěšném vykonání maturitní zkoušky má možnost studovat na vyšších i vysokých školách stejného i jiného zaměření.

2.2.2 Diplomovaný zubní technik (53-44-N/1.)

Jedná se o akreditovaný obor nástavbového studia, který byl na žádost SZŠ a VOŠZ v Českých Budějovicích 4. 12. 2007 schválen MŠMT a byla mu, v souladu se zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)⁷, udělena akreditace do 31. srpna 2013. Škola je tímto akreditovaným oborem DZT jedinou školou svého druhu v Jihočeském kraji s nadregionální působností pro kraje Středočeský, Západočeský a kraj Vysočina.

⁷ Zákon č. 561/2004Sb.

Zajišťuje tak saturaci profesně a odborně zdatných specialistů, kteří mohou pracovat i ve vedoucích a řídicích funkcích ve stomatologických laboratořích.

Obor Diplomovaný zubní technik zajišťuje hlavně návaznost a prostupnost dalšího vzdělávání absolventům oboru Asistent zubního technika, jimž možnost dalšího vzdělání v oboru zajistí pravděpodobnost samostatné práce bez odborného dozoru a kompetence k některým odborným činnostem nad rámec předchozího vzdělání. Je určen zároveň zručným a technicky založeným absolventům jiných typů vzdělání s maturitou.

Studium je denní, trvá tři roky, je rozděleno do 6 semestrů, dosažený stupeň vzdělání je vyšší odborné a zakončené je absolutoriem. Absolventi po úspěšném ukončení získají označení diplomovaný specialista (DiS.) a jsou oprávněni vykonávat odpovídající zdravotnická povolání ve smyslu zákona č. 96/2004 Sb.⁸ o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních).

V oblasti výkonu profese je absolvent připraven ke zhotovování fixních i snímacích zubních náhrad, ortodontických pomůcek, jejich oprav. Zároveň je vzdělán k osvojení odborných vědomostí, dovedností, neustále se vyvíjejících pracovních postupů a k odborné komunikaci. Má předpoklady pro samostatné zvládnutí řídicí práce, spolupráci s pracovníky zubní laboratoře, se stomatology a dalšími členy stomatologického týmu, což umožňuje jeho další profesní růst. Je cíleně připravován tak, aby kvalitou své práce a svými postoji přispíval ke zvyšování prestiže povolání zubního technika, a tím i zvyšoval svou možnost uplatnění se na trhu práce.

Možnosti uplatnění po ukončení vzdělání jsou jak na stomatologických pracovištích klinik, nemocnic a v soukromých zubních laboratořích, tak i ve výzkumu, výrobě a propagaci protetických materiálů nebo technologických postupů při zhotovování zubních náhrad v odborných firmách. Má také možnost se v rámci dalšího vzdělávání zdravotnických pracovníků účastnit odborných kurzů nebo následně studovat na vysokých školách.

⁸ Zákon č. 96/2004 Sb. o nelékařských povoláních

2.3 Odborná příprava studentů oborů AZT a DZT

2.3.1 Praktické vyučování ve školní laboratoři

Podstatou praktického vyučování je vlastně senzomotorické učení. „ *Senzomotorické učení je takový druh učení, kterým získáváme předpoklady k vykonávání činností náročných na vnímání, pohyby a vzájemné spojení vjemů s pohyby. Takových činností je velmi mnoho a mají velký význam: patří sem všechny druhy tzv. yzické práce, ale také sportovní činnosti a hra na hudební nástroje. Senzomotorické učení probíhá tehdy, když se dítě učí chodit, manipulovat s předměty, ve škole při vyučování psaní, kreslení a rýsování, při práci v dílnách, při osvojování speciálních výkonů na středních zdravotnických školách, ve sportu, při vojenském výcviku aj.*“⁹

Pro náš hlavní předmět Zhotovování stomatologických protéz je velmi důležité učení praxí. O co se jedná? „ *Učení praxí je takové učení, jehož úkolem je postupné získávání odborných poznatků, dovedností a návyků, odborných i životních zkušeností ve spojitosti s reálnou praxí*“¹⁰

Jaké má toto učení úkoly:

- integrace vědomostí, dovedností a návyků do funkčního celku, překonání izolovanosti jednotlivých předmětů
- uplatnění komplexního přístupu k řešení problémů praxe
- používat, doplňovat a kvalitativně rozvíjet získané znalosti z teorie do praxe
- spojení školy s reálným životem, vedení k pochopení spojitostí ve škole osvojených poznatků s potřebami praxe
- vedení žáků řešit pracovní problémy v konkrétním odborném prostředí
- podpora žáků k rozvoji vlastní aktivity v řešení daných úkolů s použitím kreativity
- dávat žákům možnost aktivního podílení se na přípravě pro budoucí profesi

Všechna tato hlediska se snažíme ve své výuce zohlednit a pokud možno je i uplatňovat.

⁹ ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Vydání 1. Praha: Portál 2001, s. 374

¹⁰ HALÍŠKA, J., *K některým problémům vzdělávání a výchovy žáků na ZŠ a SŠ*. Praha, NIDV, 2007

2.3.2 Organizace praktického vyučování

Laboratoře v naší škole jsou časově naprosto vytíženy. Hodinová dotace praktického vyučování v jednotlivých ročnících je poměrně rozsáhlá, a tak probíhá výuka téměř každý den od nulté hodiny až do jedenácté vyučující hodiny, která končí v 17.45 hod.

Studenti musí při práci v laboratoři dodržovat bezpečnostní, hygienická a protipožární pravidla. Nosí ochranný oděv, který dostanou při nástupu do školy, musí mít sepnuté vlasy, nesmí nosit šperky ani hodinky a při práci na různých laboratorních přístrojích musí používat ochranné pomůcky.¹¹

Práce v laboratoři má svá specifika a nelze ji tedy organizovat v klasických vyučovacích hodinách. Je rozdělena do určitých časových bloků kvůli zorganizování práce, kterou by nebylo možné jinak vůbec vykonávat, po pracovním úseku následuje delší přestávka. Většinou každý ročník má dva bloky po dvou hodinách patnácti minutách, mezi nimiž je zmíněná čtyřicetiminutová přestávka. Pak střídá výuku další ročník.

2.3.3. Odborná praxe v zubních laboratořích

Studenti oboru Asistent zubního technika i oboru Diplomovaný zubní technik mají ve výukových plánech povinnost absolvovat odbornou praxi v klinických stomatologických laboratořích. Žáci sami si zajistí podle místa bydliště nebo zájmu o příslušné druhy zhotovovaných náhrad, kde chtějí svou praxi absolvovat. Škola pak na tato pracoviště zašle smlouvu o realizaci praxe a na základě dohody obou subjektů je pak praxe v souladu všech pravidel uskutečněna.

2.3.4 Učební osnova odborné praxe studijních oborů AZT a DZT

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy po dohodě s Ministerstvem zdravotnictví schválilo dne 22. 12. 2004 pod č. j. 32 192/2004-23 učební osnovu pro předmět „Odborná praxe“ s platností od 1. září 2005, studijní obor 53-44-M/007 Asistent zubního technika.¹² Učivo je řazeno následovně:

- seznámení s organizací práce na odborném pracovišti, BOZP a požární ochrana
- administrativně-hospodářské činnosti
- přípravné práce ve stomatologické laboratoři
- zhotovování fixních náhrad jednotlivých zubů nebo jejich částí

¹¹ Provozní řád školní zubní laboratoře SZŠ a VOŠZ v Českých Budějovicích

¹² Učební dokumenty - Obor vzdělávání 53-44-M/007 Asistent zubního technika

- zhotovování fixních můstků
- zhotovování snímatelných protéz
- opravy snímatelných protéz

Výuka směřuje k tomu, aby žák poznal podmínky, prostředí a specifika provozu stomatologické laboratoře, učil se používat odbornou terminologii, prohloubil a upevnil odborné a pracovní dovednosti a návyky. Měl by využívat nových poznatků v oboru k sebevzdělávání, naučit se pracovat pod odborným dohledem a spolupracovat s ostatními členy zdravotnického týmu. Žák by si měl dále osvojit organizaci práce v podmínkách konkrétního pracoviště, naučit se řešit samostatně odbornou problematiku, hájit práva pacientů a dodržovat mlčenlivost.

Lze snad jen dodat, že v praxi je příslušný studijní obor skutečně takto koncipován. Ve většině případů se daří splnit vytčené učební cíle a dosáhnout požadovaných kompetencí.

Určitým problémem se může, ale jevit smluvní zajištění odborné praxe mezi školou a pracovištěm vzhledem k tomu, že v současné době se prakticky 100% stomatologických laboratoří a zubních ordinací nachází v privátní sféře a ne vždy dochází k oboustranné názorové shodě mezi smluvními subjekty.

2.3.5 Vyhláška o provádění praxe č. 39/2005 Sb.

Pro absolvování měsíční odborné praxe ve třetím ročníku oboru Asistent zubního technika, ale i pro čtrnáctidenní odbornou praxi v každém semestru oboru Diplomovaný zubní technik, je důležitá vyhláška o provádění praxe.

„Odborná praxe je realizována v souladu s vyhláškou č. 39/2005 Sb., kterou se stanoví minimální požadavky na studijní programy k získání odborné způsobilosti k výkonu nelékařského zdravotnického povolání a ve vazbě na vyhlášku č. 424/2004 Sb., kterou se stanoví činnost zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků.“

Tato dále řeší i opatření týkající se bezpečnosti studentů na jednotlivých pracovištích a je nutné, aby se žáci po dobu trvání praxe nechali pojistit na případné škody, jimi způsobené

„Odborná praxe se uskutečňuje na smluvním základě mezi školou a pracovištěm. Smlouva stanoví podmínky a obsah odborné praxe včetně poučení žáků o BOZP a jejich pracovněprávním postavení v průběhu odborné praxe. Pracovišti jsou

zdravotnická zařízení, pro konkrétní obor, zejména zubní laboratoře a pracoviště zubního lékařství.“¹³

2.4 Možnosti uplatnění absolventů oborů AZT a DZT

Tyto možnosti jsou přesně popsány a vymezeny zákonem č. 96/2004 Sb. O nelékařských zdravotnických povoláních. Pro úplnost zde citace zákona:

§ 16. Odborná způsobilost k výkonu povolání zubního technika

(1) Odborná způsobilost k výkonu povolání zubního technika se získává absolvováním

a) akreditovaného zdravotnického bakalářského studijního oboru pro přípravu zubních techniků,

b) nejméně tříletého studia v oboru diplomovaný zubní technik na vyšších zdravotnických školách, nebo

c) střední zdravotnické školy v oboru zubní technik, zubní technik pro sluchově postižené nebo zubní laborant, pokud bylo studium prvního ročníku zahájeno nejpozději ve školním roce 2004/2005.

(2) Zubní technik, který získal odbornou způsobilost podle odstavce 1 písm. c), může vykonávat své povolání bez odborného dohledu až po 3 letech výkonu povolání zubního technika. Do té doby musí vykonávat své povolání pouze pod odborným dohledem.

(3) Za výkon povolání zubního technika se považuje činnost v rámci léčebné a preventivní péče, kdy na základě indikace a návrhu zubního lékaře zhotovuje a opravuje všechny druhy stomatologických protéz a ortodontických pomůcek.¹⁴

Dále tuto problematiku řeší vyhláška č.424/2004 Sb. Ministerstva vnitra, která stanoví činnosti zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků.

¹³ Ministerstvo zdravotnictví, *Sbírka zákonů*, Vyhláška 39/2005 Sb., § 16

¹⁴ Zákon č. 96/2004 Sb. o nelékařských povoláních

2.5 Provázanost s ostatními obory

Pro zubní techniky, pracující v zubních laboratořích, je při výkonu jejich povolání nadmíru důležitá spolupráce s dalšími souvisejícími obory. Jedná se především o *zubní lékaře*. A to nejen stomatology, ale i se specialisty v tomto oboru, jako jsou například paradentologové (specialisté na onemocnění parodontu, především parodontózu), stomatochirurgové (specialisté v čelistní chirurgii), ortodontisté (specialisté na prevenci a léčbu anomálií chrupu).

Dalším důležitým článkem ve spolupráci zubní laboratoře a zubní ordinace je *zdravotní sestra* jako asistentka stomatologa u křesla. Nejenže zajišťuje komunikaci mezi lékařem a laborantem, ale i mezi pacientem a laborantem. Domlouvá termíny a při nějakém nečekaném problému je ve spojení s pacientem, kterému vysvětlí vzniklou situaci.

Lékař mnohdy pacienta před protetickým řešením jeho situace v ústech pošle na návštěvu k *zubní hygienistce*. To je další součást zubního týmu, která zajišťuje dokonalé vyčištění chrupu, hlavně z hlediska odstranění zubního kamene a barevných pigmentů, vzniklých u pacientů např. kouřením nebo nadměrnou konzumací kávy. To je také pro další zhotovení protetické náhrady v ústech velmi důležité. V dnešní době jsou některé protetické práce velmi finančně nákladné a je u nich mimo funkčního hlediska velice důležitá i estetika. Vždyť právě z estetického důvodu si mnohý pacient nechává náhradu zhotovit a je to pro něho do budoucna potřebné jak pro dokonalé obnovení funkce chrupu, tak pro psychickou pohodu a tím i jakousi image v zaměstnání i ve společnosti.

Vývoj technologií, materiálů a přístrojů na jejich zpracování pro použití jak v ordinaci, tak v zubních laboratořích, jde velmi rychle kupředu. Proto dalšími spolupracovníky jsou školení *odborníci* z různých firem, *zabývajících se výrobou a distribucí materiálů, nástrojů, přístrojů* nebo třeba i *ochranných pomůcek* a oděvů pro stomatology a zubní techniky. Sem lze zařadit i specializované firmy na likvidaci biologického odpadu a jejich pracovníci.

Se všemi postupně jmenovanými obory je pro zubního technika důležitá spolupráce a hlavně komunikace, ta často bývá jedním z rozhodujících stavebních kamenů úspěchu. Proto musí být zubní technik dobře vybaven nejen praktickými dovednostmi, schopnostmi dobré organizace práce, ekonomickým hospodařením s materiálem a energiemi, používáním ochranných pomůcek a oděvů, přehledem o nástrojích a

přístrojích používaných ke zhotovování stomatologických náhrad, ale i komunikačními schopnostmi jak po odborné stránce, tak v sociální oblasti. A v důsledku potřeby vybavenosti těmito kompetencemi je k nim směřován cíl vlastního vzdělávání, který je takto koncipován právě potřebami oboru a trhem práce.

3 Požadavky na transformaci odborného vzdělávání

Po politických a revolučních změnách kolem roku 1989 v některých evropských státech a po vzniku Evropské unie nastala potřeba změnit kromě jiného i celý vzdělávací systém. Cílem této reformy mělo být zpřístupnění a zefektivnění vzdělávacího procesu.

14. prosince 2004 se ministři z 32 evropských zemí sešli na jednání v nizozemském Maastrichtu spolu s evropskými sociálními partnery a Evropskou komisí pro posílení spolupráce. Výsledkem jednání bylo Maastrichtské komuniké o budoucích prioritách zvýšené evropské spolupráce v odborném vzdělávání a přípravě.¹⁵ Jednalo se o revizi Kodaňské deklarace z 30. listopadu 2002. Cílem komuniké bylo mimo ekonomickou, politické, obranné a dalších druhů spolupráce, modernizovat i systémy odborného vzdělávání a přípravy tak, aby se Evropa stala nejkonkurenceschopnější ekonomikou. V tomto ohledu bylo dalším cílem možnost nabídnout všem Evropanům, nejen mladým lidem, ale i starším pracovníkům, nezaměstnaným a znevýhodněným, kompetence a kvalifikace potřebné k tomu, aby se mohli plně integrovat do utvářející se společnosti, která bude přispívat k většímu množství lepších pracovních příležitostí.

V České republice se reformou školství zabývá dokument Národní program rozvoje vzdělávání tzv. Bílá kniha vydaná Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy roku 2001. „*Je pojata jako systémový projekt, formulující myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu.*“¹⁶ Vychází z analýz a hodnocení českého školství uskutečněných za posledních pět let zahraničními i domácími odborníky. Obsahem jsou čtyři hlavní témata: I. východiska a předpoklady rozvoje vzdělávací soustavy, II. předškolní, základní a střední vzdělávání, III. terciární vzdělávání a IV. vzdělávání dospělých. Ta jsou dále podrobně rozpracována a jsou z nich vyvozeny patřičné závěry.

Na přelomu milénia se do centra zájmu EU dostává sociální a vzdělávací politika stává se prioritou integračního procesu. Touto problematikou se zabývala Lisabonská jednání v roce 2000 a zdůraznila 3 podstatné linie rozvoje: 1. přechod k ekonomice založené na znalostech (knowledge based economy), 2. vybudování informační

¹⁵ Odkazují na Maastrichtskou smlouvu (1992-93)

¹⁶ MŠMT, *Národní program rozvoje vzdělávání- Bílá kniha*, Tauris, 2001, ISBN 80-211-0372-8

společnosti, 3. modernizace sociálního modelu spojená s investicemi do lidských zdrojů a bojem proti sociální exkluzi.

„ I když vzdělávání, jeho struktura a obsah, zůstávají v zodpovědnosti členských zemí (princip subsidiarity), utváří se mechanismus nadnárodní vzdělávací politiky EU, která dříve nebyla součástí společných politik. Formulují se konkrétní cíle, které směřují k vytváření společného vzdělávacího prostoru. ¹⁷

EU svými pravidly a principy nezasahuje do soustavy a náplně odborného vzdělávání a odborné přípravy konkrétních oborů. Společná snaha Evropské komise je zaměřena v této oblasti především na:

- definování cílů přípravy a rozpracování těchto cílů do podoby kompetenčních modelů a profilu absolventa jednotlivých oborů
- následné stanovení společného rámce (RVP) pro obor, s prostorem pro specifika v jednotlivých konkrétních vzdělávacích institucích
- stanovení zásad pro evaluaci vzdělávacího programu

Jak uvádí Mgr. Miroslav Procházka,¹⁸ systémy vzdělávání v jednotlivých zemích EU jsou nejednotné a neschopné pružně reagovat na společenské změny, což problematizuje odbornou profesní přípravu a na ní navazující celoživotní vzdělávání. Nejenže v zemích EU neexistuje jednotný vzdělávací systém, bohužel ani jednotná komunikace mezi poskytovateli odborné přípravy a nadřízenými orgány. Tato skutečnost ztěžuje pohyblivost pracovní síly na jednotném evropském trhu.

„ V Evropské unii tedy na jedné straně existuje velký důraz na sjednocení úrovně, kompatibility a zajištění kvality odborného vzdělávání, na druhou stranu samozřejmě přetrvává různorodost vlastních systémů odborné přípravy. ¹⁹

3.1 Rámcové vzdělávací plány

Byly vytvořeny v souladu s kurikulární reformou našeho školství. Národní program vzdělávání v České republice a takzvaný školský zákon č. 561/2004 Sb. zavádějí nový systém vzdělávacích programů do soustavy vzdělávání. Pedagogické dokumenty jsou koncipovány na dvou úrovních, a to státní, kam patří Národní program vzdělávání a

¹⁷ WALTEROVÁ, E., *Srovnávací pedagogika. Vývoj a proměny v globálním kontextu*. Praha 2006 s. 227 ISBN 80-7290-269-5

¹⁸ PROCHÁZKA, M., *Další profesní vzdělávání pro instalatéry*, Vydání 1. České Budějovice: V-Studio, s. r. o. 2008

¹⁹ PROCHÁZKA, M., *Další profesní vzdělávání pro instalatéry*, Vydání 1. České Budějovice: V-Studio, s. r. o. 2008

rámcové vzdělávací programy (RVP), a další úroveň je školní, kde jsou realizovány v podobě školních vzdělávacích programů (ŠVP) konkrétně vytvořených pro každou školu.

3.2 RVP pro střední odborné vzdělávání

Tyto státem vydané dokumenty vymezují závazné požadavky na vzdělávání v jednotlivých oborech a zabývají se nejen výsledky, kterých má žák v závěru studia dosáhnout, ale i obsahem vzdělávání a podmínkami realizace. Jsou to závazné, veřejně přístupné a otevřené dokumenty pro všechny školy středního odborného vzdělávání s možností inovace dle případných potřeb.

RVP usilují o podporu pedagogické samostatnosti jednotlivých škol a hlavně o vytvoření optimálního vzdělávacího prostředí. Proto určují pouze požadované výstupy a prostředky nutné k jejich dosažení, ale způsob vlastní realizace ponechávají v kompetenci škol. Dále se snaží o lepší uplatnění absolventů na trhu práce a jejich připravenost se dále vzdělávat, což by mělo vést v budoucnu nejen k sociálnímu zařazení se do společnosti, ale i k plnohodnotnému osobnímu životu každého absolventa.

Vzdělávání v RVP vychází ze čtyř cílů, které formulovala komise UNESCO jako tzv. Delorsovy cíle²⁰ : učit se poznávat

učit se učit

učit se být

učit se žít s ostatními

Na zpracování se podíleli také představitelé zaměstnavatelů, jejichž požadavky jsou popsány v profesních profilech a kvalifikačních standardech, proto způsobilost a kompetence absolventů vychází z požadavku trhu práce. Na rozdíl od dosavadních pedagogických dokumentů, které kladly důraz na učivo, tudíž na obsah vzdělávání, se nové RVP zaměřují především na výsledky vzdělávání. To znamená co má žák umět a být schopen na dané úrovni, která odpovídá jeho předpokladům, prokázat.

Dále RVP kladou důraz na všeobecné vzdělávání pro rozvoj žáka, na jeho průpravnou funkci pro další možné odborné vzdělávání a na získání kompetencí nutných k výkonu povolání.

²⁰ DELORS, J., *Učení je skryté bohatství*. Praha, PedF UK, SVP 1997.

3.3 Školní vzdělávací plány

Tyto dokumenty si vytváří každá škola sama na základě RVP pro daný obor vzdělávání a v souladu s nimi. Legislativně jsou zakotveny v zákoně č. 561/2004 Sb., tzv. školský zákon.²¹

Pro učitele to znamená, že mohou formulovat vlastní představy o podobě vzdělávání na škole, kde učí, mohou profilovat svou školu a tím ji odlišit od ostatních, odbourají tak nežádoucí duplicitu v obsahu učiva. Je tím umožněna lepší mezioborová spolupráce, posílí se týmový duch pedagogického sboru a v neposlední řadě je tak umožněna pedagogům větší kreativita při výuce.

Žákům toto umožňuje vybrat si ke studiu školu, která nejlépe vyhovuje jejich požadavkům, a také možnost se vzdělávat efektivněji.

Skladba ŠVP je pevně stanovena a obsahuje následující závazné části vycházející z RVP. Obsahují: identifikační údaje, charakteristiku školy, charakteristiku ŠVP, učební plán a osnovy, hodnocení žáků a autoevaluaci školy. Obsah může být dělen do předmětů nebo jiných ucelených částí učiva.

Školní vzdělávací plány pro obor Asistent zubního technika na SZŠ a VOZŠ V Českých Budějovicích obsahují úvodní identifikační údaje, dále je zde rozpracován profil absolventa s podrobným výčtem kompetencím klíčových, kam patří kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní kompetence, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí, kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám, matematické kompetence, kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a práce s informacemi. Druhou důležitou skupinou kompetencí jsou kompetence odborné, kde by měl absolvent provádět činnost v rámci léčebné a preventivní péče, dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci, usilovat o nejvyšší kvalitu své práce a jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje. Dále je zde popsán způsob ukončení a potvrzení dosaženého stupně vzdělání, charakteristika vzdělávacího programu, včetně organizace výuky, způsobu hodnocení žáků a realizace bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární prevence. Další částí jsou informace o podmínkách přijetí ke studiu a podrobnosti k maturitní zkoušce. Poté následuje podrobné rozpracování každého vyučovaného předmětu, obecný cíl, charakteristika učiva, pojetí výuky, hodnocení výsledků,

²¹ Zákon č. 561/2004Sb.

průřezová témata, mezipředmětové vazby, hodinové dotace jednotlivých tematických celků a konkrétní výsledky vzdělávání v jednotlivých úsecích učiva.

4 Kompetence absolventa oboru asistent zubního technika

Vzdělávání podle Rámcových vzdělávacích programů (dále jen RVP) v souladu s cíli středního odborného vzdělávání směřuje k vytvoření několika důležitých klíčových a odborných kompetencí.

Vysvětlení několika pojmů:

Cíle vzdělávání - vymezují společenské požadavky na celkový rozvoj žáků z hlediska vzdělanosti a osobnostního rozvoje. Hodnotí záměry výuky a její výsledky, patří sem hodnoty a postoje, produktivní činnost, praktické dovednosti, porozumění a poznatky. Podle stupně vzdělání, schopností jednotlivce a jeho dalších předpokladů bude i naplněna míra jejich dosažení. Cíle jsou vyjádřeny ve třech úrovních: cíle středního vzdělávání (Delorovy cíle), kompetence absolventa oboru vzdělání a výukové cíle jednotlivých vzdělávacích oblastí. To, k čemu má vzdělávání směřovat, vyjadřují obecné cíle vzdělávání z pozice pedagogických pracovníků. To, co má žák umět na konci výuky, jaké získá vědomosti a dovednosti je vyjádřeno kompetencemi a výukovými cíli z pozice žáka.

Kompetence – snaha postihnout, že cílem vzdělávání není jen osvojení dovedností a poznatků, ale současně vytváření kvalifikací nezbytných pro život a výkon profese. Rozumíme tím soustavu znalostí a schopností, se kterými souvisejí postoje, dovednosti, a hodnotové orientace, jež jsou předpokladem pro výkon absolventa. Vypovídají o schopnostech něco dělat a určitým způsobem jednat. RVP formálně rozdělují kompetence na:

1. klíčové

- mají univerzální charakter a jsou použitelné v různých situacích
- nejsou vázány na konkrétní vyučovací předměty
- jsou rozvíjeny prostřednictvím odborného i všeobecného vzdělávání, praktického i teoretického vyučování, ale i různých dalších aktivit doplňujících výuku, jichž se žáci sami aktivně účastní

2. odborné

- vyjadřují profesní profil absolventa, mají vztah k vykonávání jeho pracovní činnosti a jeho schopnosti pro výkon povolání

- jsou odvislé od kvalifikačních potřeb na výkon konkrétní profese a vyznačují schopnosti absolventa k pracovní činnosti
- společně tvoří soubor dovedností, odborných vědomostí, hodnot a postojů nezbytných pro vykonávání pracovní náplně konkrétní profese nebo příbuzných oborů

I když jsou v RVP ²² kompetence formálně rozděleny na dva hlavní okruhy, ve skutečnosti neexistují odděleně, ale navzájem se prolínají a doplňují.

Obsah vzdělávání:

- tím je v RVP vysvětlována potřeba k dosažení potřebných kompetencí absolventa
- vymezují ho kutikulární rámce
- jsou v něm shrnuty dovednosti, poznatky a hodnoty různých oblastí vzdělávání, jako osobnostní, profesní, komunikativní, společenské a informativní
- je vyjádřen formou předpokládaných výsledků vzdělávání a jim odpovídajícího učiva
- podle vzdělávacích oblastí (např. společenskovední vzdělávání, jazykové, vzdělávání ICT, ekonomické a odborné vzdělávání) a obsahových okruhů je obsah vzdělávání strukturován nepředmětově

4.1 Odborné kompetence

Jsou rozděleny do čtyř hlavních skupin:

1. Vykonávat činnosti v rozsahu léčebné a preventivní péče pod odborným dohledem zubního lékaře nebo zubního technika na základě indikace a podkladu zubního lékaře.
2. Dodržovat bezpečnostní předpisy a ochranu zdraví při práci.
3. Snažit se o dosažení maximální kvality své práce, výrobků a služeb.
4. Chovat se ekonomicky ve shodě se strategií udržitelného rozvoje.

Každá z těchto skupin je dále ve vzdělávacích plánech podrobně rozpracována a jednotlivé kompetence jsou zde konkretizovány a přesně zvoleny pro každý obor a všechny jejich vzdělávací předměty.

²² Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělávání 53-44-M/03, Asistent zubního technika

5 Systémy vzdělávání oboru Zubní technik v některých zemích EU

5.1 Organizace vzdělávání v ČR

Délka a forma vzdělávání je tomto oboru realizovaná ve dvou možných formách. Jednou je čtyřleté denní studium po základní škole a to v oboru Asistent zubního technika a druhou možností je tříleté pomaturitní studium oboru Diplomovaný zubní technik.

Název oboru

Asistent zubního technika

Diplomovaný zubní technik

Podmínky pro přijetí

Přijetí je řízeno zákonem č.561/2004 Sb. (školský zákon) - § 59, 60, 83, 85 (2), dále § 63,16,20,70. a další podmínky jsou stanoveny nařízením vlády č. 689/2004 Sb. o soustavě oborů vzdělávání.

Způsob vzdělávání, jeho potvrzení a kvalifikace

Čtyřleté studium je ukončeno maturitní zkouškou a dokladem jejího vykonání je vysvědčení o maturitní zkoušce. Tříleté vyšší odborné studium je ukončeno absolutoriem a dokladem je vysvědčení o absolutoriu, diplom absolventa vyšší odborné školy. Absolventi získávají titul diplomovaný specialista (DiS.) Konání obou zkoušek, maturitní i absolutoria, se řídí školským zákonem a příslušným právním předpisem

Profilová část maturitní zkoušky

Nabídku povinných zkoušek určí ředitel školy tak, aby nejméně dvě ze tří zkoušek žák konal ze vzdělávací oblasti odborného vzdělávání. Jedna z povinných zkoušek musí být formou zkoušky praktické.

Možnost studia

U nás v Čechách je celkem 10 zdravotnických škol, na kterých je možné tento obor studovat. Některé jsou např. v Praze, v Českých Budějovicích, v Ostravě nebo v Plzni.

Zdroj informací

www.szscb.wz.cz

5.2 Organizace vzdělávání na Slovensku

Na Slovensku jsou dvě možnosti studia, buďto v oboru Zubní asistent nebo vyšší pomaturitní studium v oboru Zubní technik.

Název oboru

Zubní asistent

Zubní technik

Podmínky pro přijetí

Ukončené základní vzdělání a zdravotní způsobilost k výkonu povolání pro středoškolské studium a ukončené středoškolské vzdělání (maturitní zkouška) pro nástavbové studium v oboru zubní technik.

Způsob vzdělávání, jeho potvrzení a kvalifikace

Čtyřleté studium v oboru Zubní asistent, jehož absolventi jsou schopni pracovat pod odborným dozorem a pomaturitní nástavbové studium v trvání dvou let, kdy po jeho ukončení absolventi mohou pracovat samostatně.

Možnost studia

SZŠ Bratislava

Zdroj informací

www.szsbaza.edu.sk

5.3 Organizace vzdělávání v Maďarsku

Zde se jedná o tříleté vyšší odborné vzdělání odpovídající normám EU.

Název oboru

Zubní technik

Podmínky pro přijetí

K přijetí je potřebné potvrzení zdravotní způsobilosti a úspěšné vykonání maturitní zkoušky.

Způsob vzdělávání, jeho potvrzení a kvalifikace

Tříleté pomaturitní studium je realizované dvěma formami. Při ukončení studia ve školském systému je ukončen poslední ročník zkouškou, která odpovídá složení ukončovací zkoušky modulu. Možná je ale i forma vyučení se oboru u zubního technika a pak je podmínkou ukončení opět složení závěrečné zkoušky potřebného rozsahu modulu a hlavně potvrzení o vykonání praxe v potřebném rozsahu (max. 3000 hodin). U obou forem je poměr teorie a praxe: 25% teorie a 75% praxe, která probíhá na klinických pracovištích nebo v zubních laboratořích (3 dny teoretická výuka, 19 dní praktický výcvik). Po ukončení studia jsou absolventi schopni pracovat bez odborného dozoru.

Možnost studia

Školy, na kterých je možnost studia oboru Zubní technik, se nacházejí např. Budapešť, Pécsi nebo Szombathely.

Zdroj informací

www.sulinet.hu/tart/fcikk/Kff/0/18848/1

www.kezmuves-prateru.sulinet.hu/

www.iparm-kap.sulinet.hu

www.beregszaszi-debr.sulinet.hu

5.4 Organizace vzdělávání v Rakousku

Zde je tento obor organizován jako čtyřletý učební obor, skládá se z teoretické a praktické části, přičemž teorie je vyučována ve škole a praxe se realizuje v zubotechnických zařízeních - v laboratořích.

Název oboru

Zubní technik

Podmínky pro přijetí

Předpokladem pro přijetí je ukončení 9. třídy. Mimoto je potřebné mít pracovní dohodu s vyučovacím střediskem (laboratoří). Vzhledem ke konfrontaci s prachem při práci v laboratoři je nutno, aby uchazeči neměli alergii na prach a případně i na některé používané kovy nebo plasty.

Způsob vzdělávání, jeho potvrzení a kvalifikace

Čtyřleté studium je po jeho absolvování ukončeno zkouškou. Po základním vzdělání se jedná o tzv. tovaryšskou zkoušku a po té nemůže technik pracovat bez odborného dohledu. Pokud by nechtěl mít k práci dohled a chtěl pracovat samostatně, tak by musel složit ještě další, tzv. mistrovskou zkoušku po ukončení následného vzdělání.

Zdroj informací

www.zahntechniker.at

5.5 Organizace vzdělávání v Německu

V Německu je trochu odlišný systém než v České republice. Zde je základní vzdělání desetileté a je ukončeno zkouškou, jakousi „malou maturitou“ (klasická maturitní zkouška se tady skládá pouze na gymnáziích). Po té následuje něco jako u nás střední odborná škola.

Název oboru

Zubní technik

Podmínky pro přijetí

Úspěšné ukončení povinné školní docházky zkouškou. K přijetí na tento obor nejsou určeny všeobecné podmínky pro přijetí. Stejně jako u většiny vysokých škol v Německu mají různé laboratoře nebo podniky, které studenty zaučují, svá kritéria výběru.

Způsob vzdělávání, jeho potvrzení a kvalifikace

Vzdělání v oboru trvá tři a půl roku a pravidelně se střídá teoretická výuka a praktický výcvik. Ten probíhá buď v zubních laboratořích, nebo na klinických pracovištích a je vždy veden zkušenými pracovníky. Za odvedenou praxi získávají studenti výplatu, která není dána tarifně, ale je pouze doporučená (1. ročník 330 euro, 2. ročník 410 euro, 3. ročník 490 euro, 4. ročník 570 euro za každý rok).

Na konci studia skládají absolventi praktickou a písemnou teoretickou zkoušku, po jejím úspěšném vykonání získají něco jako u nás výuční list. S ním ale ještě nemohou pracovat bez odborného dozoru. Pokud chtějí pracovat samostatně, musí ještě absolvovat tzv. mistrovské zkoušky (Meisterprüfung)

Zdroj informací

www.ulmato.de/zahntechniker.asp

5.6 Shrnutí teoretické části

V této části jsem se snažila vytvořit jakýsi ucelený náhled na obor Zubní technik. Od stručného popisu historického vývoje, přes současnost oboru v Českých Budějovicích, možnosti přijetí, odbornou přípravu a charakteristiku vzdělávacích oborů, možnosti uplatnění a provázanost s ostatními obory. Dále pak uvádím požadavky na reformu odborného vzdělávání, v důsledku toho, krátký vhled do rámcových a školních vzdělávacích plánů a v nich zakotvené kompetence. Pro představu a porovnání následuje popis několika vzdělávacích systémů ve vybraných, převážně sousedících zemích Evropské unie.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

1 Cíl a předpoklady výzkumu

Odborná praxe je nedílnou součástí studia, dotváří profil absolventa a výrazně ovlivňuje postoje studentů třetího a čtvrtého ročníku k výkonu budoucího povolání. Cílem mého výzkumu bylo zjistit názory studentů na odbornou praxi, které se všichni zúčastní na konci třetího ročníku. Studentů 1. a 2. ročníku, kteří se odborné praxe ještě nezúčastnili, mě zajímalo, co od ní očekávají, jaký o ni mají zájem, čeho se obávají a jestli převažuje víc zvědavost a těšení nebo spíše obavy. U studentů čtvrtého ročníku a oboru Diplomovaný zubní technik, kteří tuto praxi již v minulosti absolvovali, jsem se dotazovala na to, jak ji hodnotí, co jim praxe přinesla jednak v pracovním životě po odborné stránce, tak i po sociální stránce, např. jak se praktikantům ostatní v práci věnovali. Tyto informace bych ráda využila ke zhodnocení úrovně odborné praktické přípravy studentů jednak z pohledu samotných studentů a absolventů oboru, dále z pohledu jejich odborných vyučujících praktických předmětů ve školní zubní laboratoři a třetím úhlem pohledu budou názory odborníků ze samotné praxe, to znamená zubních techniků pracujících v oboru již více než 10 let, a tudíž důvěrně znalých celé problematiky a potřeb, které si žádá pracovní trh, resp. praxe.

U studentů, vzhledem k jejich velkému počtu, jsem použila metodu dotazníkového šetření a u odborných vyučujících a odborníků z praxe pak polostrukturovaný rozhovor, který má výhodu doplňujících otázek a možnosti získat tak ucelený pohled na dané téma.

1.1 Stanovení předpokladů

Předpoklad č. 1 : Předpokládám, že studenty praktický předmět Zhotovování stomatologických protéz baví a uvítali by jeho časové rozšíření

Předpoklad č. 2.: Předpokládám, že u studentů, kteří mají absolvování odborné praxe teprve před sebou, bude převládat spíše pozitivní očekávání nad negativním.

Předpoklad č. 3: U studentů, kteří praxi již prošli, předpokládám, že budou vyjadřovat potřebu jejího časového rozšíření.

Předpoklad č. 4: U odborných vyučujících a u odborníků z praxe předpokládám, že pokládají za důležité vybavení laboratoře a dobrý odborný dozor při absolvování odborné praxe.

Předpoklad č. 5: Předpokládám, že odborníci z praxe a odborní učitelé nevidí problém nízkého uplatnění absolventů na trhu práce v nedostatku jejich odborné přípravy.

2 Použité metody

2.1 Výzkumná strategie

Ke zjišťování potřebných dat jsem použila u studentů metodu dotazování formou dotazníku. Výhodou této metody je poměrně rychlé získání informací od velkého počtu respondentů a odpovědí na připravené dotazníkové položky. Mezi další výhody patří i možnost snadnějšího zpracování dat, která se dají lépe utřídit a kvalifikovat. Jistou nevýhodou může být obecně známý fakt o jejich návratnosti, ale v mém případě jsem zadávání dotazníků zajistila osobně u studentů, které sama vyučuji, nebo u mých kolegů, kteří jsou třídními v určených dotazovaných třídách. Z tohoto důvodu byla návratnost téměř 100 %, s výjimkou nepřítomných žáků.

U odborníků z praxe a u odborných vyučujících jsem zvolila dotazování formou polostrukturovaného rozhovoru, u kterého je možnost doplňujících otázek, jež mi umožní názory na tuto oblast zmapovat více do hloubky.

2.2 Výzkumný vzorek

Respondenty mého dotazníku jsou studenti SZŠ a VOZŠ, jedná se o žáky 1., 2. a 4. ročníku oboru Asistent zubního technika (dále jen A1, A2, A4) a studující na tříletém nástavbovém studiu v oboru Diplomovaný zubní technik (dále jen DZT3). V každém ročníku je 24. studentů.

Dalšími dotazovanými je pět vybraných odborných vyučujících a pět odborníků z praxe, se kterými jsem udělala rozhovory.

2.3 Výzkumná metoda

Metodou je anketa mezi studenty formou dotazníku. Co je to dotazník? „Při této metodě se shromažďování dat zakládá na dotazování osob. Je určena pro hromadné získávání údajů a patří mezi nejfrekventovanější metody pedagogických výzkumů. Osoba, která vyplňuje dotazník, se označuje jako **respondent**, úkolové jednotky se nazývají **položky** nebo **otázky** (pojem položka je širší, může zahrnovat i požadavek nebo výzvu: zaškrtni, označ na škále)“²³

Dotazníky jsou metodou kvantitativního výzkumu. Můj anonymní dotazník vlastní konstrukce určený studentům obsahuje 14- 15 položek (otázek). Některé položky jsou

²³ ŠVARCOVÁ, I., *Základy pedagogiky*. Praha: VŠCHT 2005, s. 25

s možností výběru, tzv. škálované, ty v dotazníku převládají, dále obsahuje i jednu položku otevřenou. Srozumitelnost kladených otázek jsem si ověřila v předvýzkumu.

Rozhovory s vyučujícími a odborníky z praxe, jsou metodou kvantitativního výzkumu, zjišťování informací jde u této metody více do hloubky, a i když jsou v polostrukturovaném rozhovoru předem určené okruhy otázek, je zde i jistá možnost doplňujících otázek, které slouží k upřesnění a většímu pochopení poskytovaných informací ke zjišťovaným jevům.

Vyhodnocení a interpretace výsledků

Informace získané dotazníky od studentů budou následně zpracované pro přehlednost do tabulek, v kterých budou výsledky lépe patrné a kde bude možnost je mezi sebou v jednotlivých ročnících porovnat.

2.4 Místo a čas šetření

U ročníků, kde momentálně nevyučuji, jsem porosila o distribuci své kolegy na pozicích třídních učitelů v těchto třídách, aby mi při třídnických hodinách dotazníky distribuovali s příslušnými informacemi o vyplnění a zároveň zabezpečili jejich návratnost. Jednalo se o 1. a 2. Ročník Střední zdravotnické školy v Českých Budějovicích. Ve 4. ročníku a ve třídě u DZT 3 jsem o vyplnění dotazníků požádala sama při své výuce v těchto třídách.

Samotná distribuce dotazníků proběhla v týdnu od 21. do 25. února tohoto roku.

Rozhovory s odbornými vyučujícími proběhly v následujícím týdnu a s některými odborníky z praxe vzhledem k jejich pracovnímu vytížení ještě o něco později.

3 Prezentace a interpretace výsledků

3.1 Dotazník pro studenty

V mém případě se jedná se o nestandardizovaný dotazník vlastní konstrukce, který obsahuje 14 položek (viz příloha) :

- otázka č. 1 se dotazuje na pohlaví
- otázka č. 2 zjišťuje, kdo nebo co všechno motivovalo žáka ke studiu
- otázka č. 3 se zajímá o vztah k předmětu Zhotovování stomatologických protéz
- otázka č. 4 se týká prospěchu v tomto předmětu
- otázka č. 5 se ptá na názor ohledně rozsahu předmětu
- otázka č. 6 zjišťuje pozitivní nebo negativní očekávání z odborné praxe
- otázka č. 7 se ptá na zájem studentů o vybavenost laboratoře, kde se praxe uskuteční
- otázka č. 8 se pokouší zjistit množství prací, které by si student chtěl v laboratoři vyzkoušet
- otázka č. 9 se zajímá, zda by žáci raději pracovali na rozsáhlejší práci
- otázka č. 10 se ptá na očekávání zájmu ze strany odborného dozoru při odborné praxi
- otázka č. 11 se zabývá dostatečností či nedostatečností délky praxe
- otázka č. 12 hledá odpověď na souvislost průběhu odborné praxe a na její vliv na další vývoj studenta v pozitivním či negativní smyslu pro definitivní setrvání v oboru
- otázka č. 13 se ptá, zda studenty baví zhotovovat zubní náhrady
- otázka č. 14 zjišťuje skutečný zájem o výkon povolání zubního technika
- otázka č. 15 (pouze pro ročník DZT 3) se dotazuje, zda studentům lépe vyhovuje vyučovací model praktikovaný v západních zemích, kdy se pravidelně střídají bloky výuky ve škole s praxí na klinických pracovištích

Vyhodnocení položky č. 1 :

Následující tabulka obsahuje názorný přehled počtu zástupců jednotlivého pohlaví respondentů v každém ročníku.

Tab. č. 1

	dívka-žena	chlapec-muž
A1	20	2
A2	19	5
A4	18	4
DZT 3	17	6

Protože můj výzkum probíhal na Střední zdravotnické škole a Vyšší odborné škole zdravotnické v Českých Budějovicích, dá se předpokládat, že zde bude převládat větší počet studentů ženského pohlaví. Patříme spolu s oborem masér sice k těm, kde se chlapani a později muži přece jen vyskytují, ale dívky a ženy jednoznačně převažují.

Vyhodnocení položky č. 2 :

Co nebo kdo všechno vás motivoval ke studiu tohoto oboru? (prosím vypište)

Tab. č. 2

Pořadí	Kdo nebo co studenta motivovalo	A1	A2	A4	DZT3
1	rodiče nebo jeden z nich	15	14	8	13
2	sám/a	3	3	4	1
3	příbuzní- teta	1	4	2	1
4	kamarád/ka	1	2	1	1
5	tvořivost, fantazie	-	-	2	2
6	učitelka na ZŠ/SŠ	-	1	1	1
7	Nošení ort. aparátu (rovnátka)	-	-	-	2
7	internet	-	-	2	-
7	prezentace oboru na výstavišti	-	-	1	1
8	dobré uplatnění	1	-	-	-
8	psycholog	-	-	1	-
8	návštěva zubní laboratoře	-	-	-	1
8	nic	1	-	-	-

Z předchozí tabulky je zřejmé, že výběr budoucího povolání u současných studentů nejvíce ovlivňují jejich rodiče, na druhém místě je vlastní výběr jednotlivce a dále pak příbuzní. Toto jsou nejvíce zastoupené názory, ale je zajímavé se podívat i na další, sice někdy ojediněle jmenované možnosti, ale o to, si myslím, zajímavější, když si uvědomíme, co nebo kdo může mít vliv na člověka a nasměrovat ho při výběru profese.

Vyhodnocení položky č. 3 :

Ohodnoťte, jak vás baví předmět Zhotovování stomatologických protéz. (1 = nejvíce, 5 = nejméně)

Tab. č. 3

Baví vás předmět ZSP	A1	A2	A4	DZT3	celkem
1 (nejvíce)	9	6	8	12	35
2	7	10	12	9	38
3	6	8	1	1	16
4	-	-	1	1	2
5 (nejméně)	-	-	-	-	

Podle údajů uvedených v tabulce je jednoznačně zřejmé, že zhotovování stomatologických protéz většinu studentů baví. Z celkového počtu 91 studentů všech ročníků uvedlo 73 respondentů 1 a 2, což představuje nejvyšší hodnoty, hodnotu 3, která představuje průměr, uvedlo 16 dotázaných.

Vyhodnocení položky č. 4 :

Jaký máte prospěch v tomto předmětu?

Tab. č. 4

prospěch v předmětu ZSP	A1	A2	A4	DZT3	celkem
spíše výborný	9	9	11	10	39
průměrný	13	15	11	13	52
podprůměrný	-	-	-	-	0

Vyhodnocením čtvrté otázky jsem zjistila, že v prospěchu u studentů v předmětu zhotovování stomatologických protéz převažuje průměrný. Na rozdíl od zájmu

v předchozí položce, se spíše výborný prospěch, umístil až jako druhý v pořadí. Naštěstí podprůměrný prospěch se u všech studentů vůbec neobjevuje. Konkrétní čísla: z 91 respondentů má spíše průměr 52 a spíše výborný 39. Dokazuje to celkovou tendenci výsledků studentů k průměrnosti.

Vyhodnocení položky č. 5 :

Myslíte si, že rozsah tohoto předmětu je časově dostatečný?

Tab. č. 5

Časový rozsah předmětu ZSP	A1	A2	A4	DZT3	celkem
více	18	13	17	7	55
dostatečný	4	11	5	16	36
méně	-	-	-	-	0

Časový rozsah předmětu Zhotovování stomatologických protéz by většina studentů 1., 2. a 4. ročníku uvítala, kdyby byl rozšířen. Většinový výsledek, že rozsah tohoto předmětu je dostatečný, u vyššího ročníku DZT3 přisuzují tomu, že mají jiný model studia. Vysokoškolský typ studia je rozdělený do semestrů, přičemž absolventi mají v každém semestru v průměru 3 týdny praxe v zubních laboratořích. Proto si myslím, že jim zhotovování náhrad ve školní zubní laboratoři, narozdíl od středoškolských studentů, připadá dostačující. Za velmi pozitivní považuji to, že nikdo ze všech 91 studentů neuvedl, aby se rozsah předmětu zmenšil.

Vyhodnocení položky č. 6 :

Ve 3. ročníku absolvujete 20 dnů odborné praxe v některé zubní laboratoři. Jaké je vaše očekávání?

Tab. č. 6

očekávání	A1	A2	A4	DZT3	celkem
spíše obavy	5	17	15	4	42
nic zvláštního neočekávám	1	2	2	2	7
spíše se těším	15	4	6	17	42

Vyhodnocením položky, která zjišťuje, co očekávají studenti od odborné praxe, jsem zjistila zajímavá fakta. Ve svých předpokladech jsem uvedla, že předpokládám u

studentů spíše pozitivní očekávání. Ale výsledky v tabulce se liší od mých představ. Je paradoxní, že počet těch, co mají obavy a těch, co se těší, vyšel naprosto shodně. Jen je různorodé rozvrstvení- těší se nejvíce studenti 1. ročníku a ročníku DZT 3, takže studenti nejmladší a nejstarší. U studentů 2. a 4. jednoznačně převládají obavy. Nic zvláštního neočekávají v průměru 2 studenti v každém ročníku. Tímto se můj předpoklad č. 2 ani nepotvrdil, ale ani nevyvrátil, jedná se o čistý kompromis.

Vyhodnocení položky č. 7 :

Zajímá vás, jak bude laboratoř vybavena?

Tab. č. 7

zajímá studenty vybavení laboratoře	A1	A2	A4	DZT3	celkem
ano	20	19	19	15	73
je to jedno	2	5	1	8	16
ne	-	-	2	-	2

U této položky je také na první pohled z tabulky patrné, že vybavenost laboratoře je pro studenty důležitá. Od vybavenosti se totiž odvíjí možnosti jedné každé laboratoře, které práce se zde mohou či nemohou vykonávat, a to si, myslím, budoucí absolventy také jistě zajímá. Např. laboratoř, která nevlastní keramické pece, nemůže zpracovávat keramické hmoty a tak zhotovovat velmi kvalitní estetické náhrady.

Vyhodnocení položky č. 8 :

Chtěl/a byste si laboratoři vyzkoušet co nejvíce menších prací?

Tab. č. 8

Více menších prací	A1	A2	A4	DZT3	celkem
ano	13	11	14	22	60
záleží na od. dozoru	9	12	3	1	25
ne	-	1	5	-	6

Získané údaje z tabulky vypovídají o tom, že si studenti chtějí vyzkoušet co nejvíce prací. To ale samozřejmě to bude záležet i na ostatních okolnostech, vždy na daném pracovišti o přidělení práce rozhoduje odborný pracovník laboratoře, který má na starosti konkrétního praktikanta. Naprostá většina studentů se vyjádřila kladně a respektem k odbornému dozoru, což je naprosto v pořádku. Pouhých 6 žáků z celkového počtu 91 odpovědělo záporně. Považuji to v tomto množství za úspěch.

Vyhodnocení položky č. 9 :

Raději byste pracoval/a děle na nějaké rozsáhlejší práci?

Tab. č. 9

Déle na rozsáhlejší práci	A1	A2	A4	DZT3	celkem
ano	3	7	6	9	25
nevím	14	11	9	8	42
ne	5	6	7	6	24

U dotazu, zda by si studenti chtěli vyzkoušet práci většího rozsahu, se u mladších respondentů nejvíce projevila nejistota. Nejsou ještě schopni odhadnout své schopnosti a možnosti. Logicky to souvisí s malým počtem zatím zhotovených zubních náhrad ve školní zubní laboratoři. V praktickém vyučování se postupuje samozřejmě od těch nejjednodušších prací k těm složitějším a rozsáhlejšími. U vyšších ročníků, které již odbornou praxi absolvovaly, je rozvrstvení odpovědí do všech tří kategorií rovnoměrné. Každý má svůj názor a již vymezené představy o tom, které práce je v laboratoři baví více a které méně, což je z hlediska budoucího rozvrstvení vzhledem k další možné specializaci uvnitř oboru naprosto v pořádku a žádoucí. Musí být laboranti, kteří se dále budou specializovat na fixní protetiku, další na snímatelné protézy a v neposlední řadě i na ortodoncii (rovnátka pro děti i dospělé).

Vyhodnocení položky č. 10 :

Jak myslíte, že se vám v laboratoři budou věnovat?

Tab. č. 10

Dostatečnost zájmu v laboratoři	A1	A2	A4	DZT3	celkem
dostatečná	6	10	19	21	56
nevím, nepřemýšlím o tom	14	8	-	-	22
pouze sporadicky	2	6	3	2	13

Počty dotazovaných v tabulce opět prokázaly, že u studentů, kteří ještě odbornou praxí neprošli, jsou názory na to, jak se jim v laboratoři budou věnovat, různé. Převažují ty pozitivní nebo nejisté na rozdíl od těch, kteří očekávají spíše negativní přístup, zatímco absolventi odborné praxe se jednoznačně vyjádřili kladně o přístupu odborného dozoru. U pěti dotazovaných z celkového počtu 91 respondentů zřejmě pramení negativní zkušenost ze selhání lidského faktoru. V dnešní době, kdy je většina zubních laboratoří v soukromém sektoru, je velmi obtížné získat pracoviště k absolvování odborné praxe, proto se v tomto množství najdou i majitelé nebo pracovníci s ne zcela akceptovatelným přístupem, jenž je ale mnohdy pouhým odrazem studentova chování a reflexí na něj samotného.

Vyhodnocení položky č. 11 :

Domníváte se, že 20 dnů odborné praxe za 4 roky studia je dostatečující?

Tab. č. 11

Délka odborné praxe	A1	A2	A4	DZT3	celkem
nedostatečná	18	20	20	22	84
dostatečná	4	4	2	1	11
dlouhá	-	-	-	-	0

Zde se jednoznačně shodly všechny ročníky na nedostatečném časovém rozsahu délky odborné praxe. Jak ti, které absolvování teprve čeká, tak ti, kteří ji již absolvovali.

V konkrétních číslech z celkového počtu 91 dotázaných 80 označilo dobu praxe za nedostačující, pouze 11 z nich posuzuje délku praxe jako dostačující a nikdo se o odborné praxi nevyjádřil ve smyslu, že by mu připadala příliš dlouhá. Považuji to z hlediska zájmu o obor a další uplatnění v něm za velmi pozitivní.

Vyhodnocení položky č. 12 :

Kdyby vás průběh odborné praxe (dále jen OP) nějakým způsobem zklamal, ovlivnilo by to do budoucna váš názor na výkon tohoto povolání?

Tab. č. 12

vliv OP na výkon povolání	A1	A2	A4	DZT3	celkem
myslím, že ne	4	4	12	11	31
možná	14	12	6	7	39
rozhodně ano	4	8	4	5	21

Údaje v této tabulce se opět liší hlavně u mladších a starších respondentů. Zatímco mladší uváděli převážně nejisté odpovědi, u starších převládají verze ve smyslu, že většinu z nich by negativní zážitky z průběhu odborné praxe do budoucna neovlivnily ve výkonu tohoto povolání. Konkrétně je to 31 těch, co se domnívají, že by je průběh OP neovlivnil, 39 těch, co si nejsou jistí, a 21 si myslí, že by je průběh praxe rozhodně ovlivnil.

Vyhodnocení položky č. 13 :

Baví vás zhotovovat zubní náhrady?

Tab. č. 13

Baví vás zhotovovat zubní náhrady	A1	A2	A4	DZT3	Celkem
převážně ano	14	20	16	23	73
nepřemýšlím o tom	7	4	4	-	15
spíše ne	1	-	2	-	3

Odpovědí na tuto moji otázku si velice cením, protože jako jedna z odborných vyučujících praktického předmětu Zhotovování stomatologických protéz považuji jejich většinou kladnou za pozitivní zpětnou vazbu a tak trochu i naši zásluhu. Zde se opět ze všech 91 dotázaných 73 (to je přes 80 %) vyjádřilo pozitivně, 14 o tom nepřemýšlí a pouze 3 ze všech tato práce nebaví.

Vyhodnocení položky č. 14 :

Chtěl/a byste v budoucnu vykonávat povolání zubního technika?

Tab. č. 14

chtěli byste vykonávat povolání zubního technika	A1	A2	A4	DZT3	celkem
ano	9	11	9	12	41
ještě se rozhodnu	12	13	10	10	45
myslím, že ne	1	-	3	1	5

Z výsledků této tabulky vyplývá, že zcela rozhodnuta ještě většina studentů není. Pět jich sice podalo zápornou odpověď, ale zbytek se téměř stejným dílem rozděluje na ty, co by toto povolání v budoucnu vykonávat chtěli, a na ty, kteří se budou ještě rozhodovat. V tomto výsledku se podle mého názoru jednoznačně odráží trend dnešní doby, kdy absolventi nemají přílišný zájem po ukončení studia o nástup na pracoviště, ale raději volí další možnosti jiných navazujících studií jen za cenu toho, aby nástup do pracovního procesu co nejvíce oddálili.

Vyhodnocení položky č. 15 :

Vyhovuje vám lépe systém odborné praxe na vyšším studiu, kdy máte průměrně 3 týdny v každém semestru? (pouze u ročníku DZT 3)

Tab. č. 15

Lépe vyhovuje systém VS	A1	A2	A4	DZT3	celkem
ano	-	-	-	19	19
nevím	-	-	-	2	2
ne	-	-	-	2	2

Z odpovědí na tuto poslední otázku a to pouze u ročníku DZT 3, jehož studenti jsou jako jediní schopni tuto eventualitu posoudit, je naprosto zřejmé, že by tento v našich zemích nepoužívaný model výuky uvítali i na středoškolském studiu. Celkem 19 studentů z celkového počtu 23 se vyjádřilo kladně, zbývající možnosti *nevím* a *ne se spravedlivě dělí* mezi 4 respondenty.

3.2 Rozhovory s odbornými vyučujícími

Rozhovor č. 1:

První respondentkou je žena s dvacetiletou praxí v oboru výuky odborných předmětů na SZŠ a VOZŠ v Českých Budějovicích. Ta se ve svých odpovědích vyjádřila o rozsahu předmětu Zhotovování stomatologických protéz ve školní zubní laboratoři jako o nedostatečném a jako mnozí by ho uvítala více.

K délce odborné praxe vyjádřila názor, že pro studenty by bylo určité přínosné mít možnost se takovéto praxe zúčastnit v každém ročníku studia.

Na otázku ohledně vlivu vybavenosti klinické zubní laboratoře na budoucnost studentů řekla, že rozhodně na ně vliv má a to hlavně v možnosti naučení se nebo vyzkoušení si nových technologických postupů při výrobě zubních náhrad.

O odborném dozoru se vyjádřila, že ano- má vliv na studenty, hlavně je pro ně vzorem odborníků z praxe, např. co se týče preciznosti, odpovědnosti za odevzdanou práci a i ohledně vytváření vztahů na pracovišti.

K tématu zahraničního modelu výuky se jednoznačně přiklání na stranu této koncepce, kdy jsou žáci vzdělávání v realitě tohoto povolání. Narozdíl od našich studentů, kdy přes veškerou snahu jsou vzdělávání v ideálních „skleníkových“ podmínkách.

Na otázku, jaká je v současnosti prestiž povolání zubní technik, odpověděla, že si myslí i že přes veškeré problémy je poměrně vysoká.

Ohledně uplatnění našich absolventů si nemyslí, že by spočívalo v nedostatečnosti odborné přípravy, ale v nezájmu absolventů vynakládat větší manuální úsilí a být finančně ohodnoceni podle výkonu.

Poslední dotaz, zda ji učit v zubní laboratoři baví, odpověděla, že ano.

Rozhovor č. 2:

Druhou dotazovanou je taktéž žena, s praxí v oboru v délce 15 let. O rozsahu předmětu ZSP si myslí, že úbytkem hodinové dotace v důsledku RVP se stal rozsah tohoto předmětu nedostatečný.

Na otázku délky odborné praxe se vyjádřila, že ji považuje za dostačující.

Ohledně vlivu vybavenosti laboratoří při odborných praxích se dotazovaná domnívá, že jednoznačně na studenta vliv má. Samozřejmě rozsáhlejší a modernější vybavení má vliv kladný.

Zda má odborný dozor na studenta vliv, jednoznačně odpověděla, že ano a to zásadní. Dobrý přístup odborného dozoru má pozitivní motivaci a špatný může mít za následek to, že se absolvent tohoto povolání úplně vzdá.

Na otázku zahraničního modelu zněla odpověď, že ho podrobně nezná, ale zřejmě by pravidelná příprava v reálných podmínkách praxe měla pozitivní efekt.

O prestiži povolání zubní technik se vyjádřila ve smyslu, že je dobrá, ale mnoho lidí si neuvědomuje, co se za tím skrývá.

Malé uplatnění absolventů vidí hlavně v tom, že při hledání zaměstnání je ze strany zaměstnavatelů vyžadována praxe v oboru, která absolventům logicky chybí, a jako druhou příčinu uvádí nechuť mladých k nástupu do pracovního procesu, raději volí jakýkoli druh dalšího studia.

Ohledně otázky, jestli ji baví práce odborné učitelky, jednoznačně odpověděla ano. Vyjádřila se, že u ní došlo k ideálnímu spojení lásky k oboru a radosti pracovat s mladými lidmi potažmo studenty. Toto spojení ji duševně naplňuje a seberealizuje se v něm.

Rozhovor č. 3:

Dalším dotazovaným je tentokrát muž, což je při dnešní feminizaci školství vzácné. Jeho praxe v oboru je necelých 8 let. O časové dostatečnosti předmětu ZSP se vyjádřil, že je neuspokojivá vzhledem k náplni a požadavkům.

O odborné praxi si myslí, že z pohledu studentů se zřejmě jeví jako dostačující, ale vzhledem k přínosu pro ně se mu rozhodně jeví jako nedostatečná.

K vybavení laboratoře se vyjádřil ve smyslu, že jistě praktikanty ovlivní, lepší vybavení studenty může motivovat a naopak.

Vliv odborného dozoru na studenty považuje také za velmi významný. Správný přístup je důležitý, je prvním v řadě utvářejících se názorů na práci v laboratoři, na vztahy na pracovišti, na spolupráci s lékaři a mnoho dalších.

Myslí si, že model pravidelného střídání praxe v reálných podmínkách laboratoří a výuky ve škole by byl pro absolventy mnohem přínosnější.

K tomu jaká je v současnosti prestiž tohoto povolání, uvedl, že podle něho je průměrná.

K problematice uplatnění absolventů na trhu práce, se domnívá, že to není jejich nedostatečnou odbornou přípravou, ale spíše jejich obecným nezájmem manuálně pracovat.

I přes občasné problémy ho výuka ve školní zubní laboratoři baví.

Rozhovor č. 4:

Čtvrtou z dotazovaných je opět žena s celoživotní praxí v oboru a na pozici odborné učitelky působí 22 let. O časové dotaci pro předmět ZSP si myslí, že je, vzhledem k její náplni, nedostatečná.

Domnívá se, že 20 dnů odborné praxe za celé středoškolské studium je málo, a uvítala by jí, hlavně z hlediska prospěšnosti pro studenty, v rámci možností určitě více.

O vlivu vybavení laboratoře na studenty se dotazovaná vyslovila, že určitě má rozhodně na ně vliv ohledně možností, si vyzkoušet různé technologie zpracování materiálů při výrobě zubních náhrad.

Stejně tak považuje i vstřícný a ohleduplný přístup odborného dozoru za důležitý a podporující motivaci u absolventů, naopak liknavý a nepříjemný přístup by mohl praktikanty do budoucna zcela odradit od výkonu tohoto povolání.

Co se týče zahraničního modelu vzdělávání, tak jí také připadá z hlediska studentů přínosnější a pro jejich dovednost jistě výhodnější.

K prestiži povolání prohlásila, že si myslí, že je asi tak na střední úrovni, obecně si myslí, že o něm lidé nemají pojem, a když, tak jsou jejich informace o tomto zaměstnání zkreslené.

Problém v uplatnění absolventů podle ní je v poptávce trhu, obecně chtějí laboratoře hotové zaměstnance s praxí. Nebo jejich nedostatek řeší delší dobou strávenou v práci, než by tento čas věnovali k zapracování nováčků, bohužel s nejistým výsledkem, zda u nich dotyčný nebo dotyčná zůstane. Nemyslí si, že by studenti po ukončení studia byli na nízké odborné úrovni.

Učit ve školní laboratoři a práce s mladými lidmi ji velmi baví, ale ostatní agenda a administrativní práce s tím spojené, už bohužel ne.

Rozhovor č. 5:

Poslední rozhovor z řady odborných učitelů je znovu se ženou, která má praxi na tomto postu v době trvání 9 let. O rozsahu předmětu ZSP se domnívá, že by bylo lépe, kdyby byla jeho hodinová dotace rozšířena.

Ohledně délky odborné praxe vyjádřila názor, že by opět bylo lépe, kdyby byla pro studenty možnost se účastnit praxe častěji, respektive například věnovat jí určitý časový úsek v každém ročníku.

Dotázaná si o vybavení laboratoře myslí, že pro studenty je to prostředí většinou nové a odlišné, různé laboratoře se samozřejmě liší od vybavení ve škole, přesto že je na poměrně vysoké úrovni. Proto je pro praktikanty slušná vybavenosti samozřejmě přínosná a mohou se leccemu novému přiučit, v opačném případě to může mít ale i negativní dopad na absolventa.

O vlivu odborného dozoru si myslí, že stoprocentně má velký vliv na budoucnost každého studenta. Dobrý a odborně zodpovědný dozor má pozitivní a motivační vliv a stejně tak nepřiměřený a lhostejný přístup má vliv demotivující a může studenta zcela odradit.

K zahraničnímu modelu vzdělávání se dotyčná vyjádřila, že jej nepovažuje za výhodnější. Odborníci v pracovním procesu nemohou mít tolik času se praktikantům věnovat a nelze tam uplatnit individuální přístup, podle jejího názoru ve školní laboratoři je větší možnost se studentům více a individuálněji věnovat.

Prestiž povolání zubního technika je dle jejího názoru dobrá.

Míra uplatnění se podle jejích slov netýká špatné připravenosti absolventů po ukončení studia, ale spočívá spíše v celkovém přístupu dnešních absolventů k výkonově placené práci.

Vyučovat ve školní zubní laboratoři ji moc baví.

3.3 Rozhovory s odborníky z praxe

Rozhovor č. 1:

První dotázanou je žena s dvacetiletou praxí v oboru. Rozsah předmětu ZSP je dle jejího názoru ne zcela dostačující, v rámci možností by ho určitě bylo dobré rozšířit.

O dostatečnosti odborné praxe si myslí, že je jí nedostatek a bylo by rozhodně pro studenty přínosnější ji rozšířit, protože práce v zubních laboratořích v terénu jim k získání praxe dá nejvíce.

K vybavenosti laboratoří vyjádřila názor, že je určitě důležité, protože nízká vybavenost praktikanty odborně nikam neposune.

Co se týká vlivu odborného dozoru, se domnívá, že pokud není zcela nevyhovující, až takový vliv nemá, spíše studenty odrazuje realita, jaký objem práce je potřeba udělat, aby si přiměřeně vydělali.

Zahraniční model vzdělávání je pro studenty, dle jejího názoru, určitě přínosnější z důvodu získávání praktických návyků i celkového pojetí o oboru v reálných podmínkách.

Domnívá se, že prestiž povolání zubní technik není příliš vysoká. Obecně si myslí, že lidé ani nejsou dostatečně informováni, kdo jim zubní náhradu zhotoví a s tímto oborem se setkají pouze, když si do laboratoře nesou otisky a nebo si jdou vyzvednout hotovou práci.

V případě uplatnění našich absolventů na trhu práce spatřuje hlavní nedostatek v absolventech samotných a v jejich malém zájmu se uplatnit v pracovním procesu.

Samotná práce v zubní laboratoři ji baví, ale tlak ze strany lékařů ohledně termínů a objemu práce je mnohdy velice demotivující.

Rozhovor č. 2:

Další ženou, které jsem se dotazovala, je odbornice s délkou praxe 39 let. Díky svým dlouholetým zkušenostem si myslí, že rozsah předmětu ZSP je v současnosti pro obor Asistent zubního technika dostatečný, ale vrátila by zpět středoškolský obor zubní technik, kde by časovou dotaci rozšířila.

K délce odborné praxe se vyjádřila, že by jí bylo potřeba daleko více, respektive častěji.

Vybavenost laboratoře považuje za poměrně rozhodující a při dobrém vybavení motivující, podle ní dnes studenty zajímají především nové přístroje a technologie.

Vliv odborného dozoru je podle jejího názoru také důležitý, ale hlavně ten negativní, který by mohl odradit budoucí absolventy od dalšího působení v oboru.

O zahraničním modelu vzdělávání si myslí, že možná je pro studenty přínosnější, ti co mají opravdu zájem a chtějí v tomto oboru pracovat, jsou vzděláváni v realitě praxe.

K otázce prestiže se vyjádřila takto: Rodiče, kteří doporučí svým dětem tento obor, mají představu velkých zisků a s nimi spojenou prestiž, jenže realita je značně odlišná.

Problém s uplatněním našich absolventů je podle ní především v jejich nezájmu o výkonově placenou práci a ne v nedostatečné připravenosti.

Práce v zubní laboratoři ji opravdu baví, proto ji tak dlouho vykonává.

Rozhovor č. 3:

Třetí v řadě dotazovaných je muž s délkou praxe v oboru 20 let v oboru. O rozsahu předmětu ZSP si myslí, že je dostatečný jen by ho jinak koncipoval, raději by nechal studenty opakovat více prací menšího rozsahu, aby si lépe osvojili a nadřilovali jejich výrobní postup.

K délce odborné praxe má výhrady a myslí si o ní, že je příliš krátká.

O vybavenosti laboratoře se vyslovil ve smyslu, že jistý vliv mít určitě může, ale vzhledem k následující otázce se domnívá, že vliv a přístup odborného dozoru na praxi je důležitější a může absolventy ovlivnit více než vybavení laboratoře.

Vzdělávací model v některých sousedních zemích zahrnující střídání praxe a výuky spatřuje pro studenty jako výhodnější.

K otázce prestiže povolání zubní technik se vyslovil, že podle něho je velmi dobrá.

Práce v zubní laboratoři ho baví podle toho, zda je na práci dostatek času a v opačném případě ho práce pod tlakem a ve stresu příliš natěší.

Rozhovor č. 4:

Předposlední respondentkou je žena s 21letou praxí v oboru. O rozsahu praktického předmětu ZSP se vyjádřila jako o nedostatečném. Měl by se více klást důraz na práce v terénu nejvíce zhotovované.

Ohledně délky odborné praxe si myslí, že by bylo pro studenty výhodnější ji realizovat v každém ročníku po dobu dvou až tří týdnů.

K vybavenosti laboratoře se dotazovaná vyjádřila, že určitě může mít vliv na studenty, hlavně pokud je vybavení zastaralé a nevyhovující, tak může absolventa demotivovat.

O vlivu odborného dozoru je přesvědčena, že má rozhodující význam a je rozhodně jedním z měřítek pro praktikanty v dalším rozhodování se, zda v budoucnu toto povolání budou vykonávat.

Zahraniční model vzdělávání jí také pro studenty připadá výhodnější, jeho výhody spatřuje hlavně v kontaktu s reálnou praxí.

Prestiž tohoto povolání mají dle jejího názoru lidé spojenou hlavně s vysokým finančním oceněním, ale při objemu práce a vysoké specifikaci tohoto zaměstnání, je zde ruční práce z jejího hlediska velice nedoceněna.

U studentů nevidí problém s uplatněním ve špatné odborné přípravě, spíše nejsou připraveni na objem práce, která je potřeba zhotovit, aby si vydělali. Dle jejího názoru mají někteří absolventi přílišné sebevědomí a za málo práce by chtěli vysoké finanční odměny.

Pracovat v zubní laboratoři ji baví, pokud jsou zajištěny dobré otisky již z ordinace a to je pak pro ni radost práci zhotovit, v opačném případě ji to od začátku netěší, demotivuje ji vidina nejistého výsledku a zbytečně vynaloženého úsilí.

Rozhovor č. 5:

Poslední tázanou je opět žena, která má praxi v oboru v trvání 20 let. O rozsahu předmětu ZSP si myslí, že by byla potřeba jej vzhledem k objemu zhotovovaných prací rozšířit, aby byl dostatečný prostor na jejich zopakování.

20 dnů odborné praxe je podle ní málo a uvítala by, kdyby bylo možné, aby studenti mohli takovou praxi absolvovat v každém ročníku.

K vybavenosti laboratoře vyslovila názor, že určitě na absolventy vliv má, hlavně v dnešní době jsou nové technologie téměř magnetem a jejich zvládnutí mladé zubní techniky velmi motivuje.

Vlivu odborného dozoru také přikládá velký význam, když je dobrý a motivující, je pro budoucího technika vzorem a nejen po stránce pracovní, ale i v sociální sféře a to je důležité pro vytváření dobrých vztahů pracovišti, které jsou pro práci v týmu velmi důležité.

Zahraniční model je dle jejího názoru výhodnější hlavně proto, že zde absolventi od začátku vidí realitu práce v laboratoři a dříve mají šanci odpadnout ti, co toto povolání do budoucna nechtějí dělat.

Myslí si, že prestiž povolání zubního laboranta je spíše vyšší, ale lidé nemají zcela jasno v tom, co je náplní tohoto povolání a celkově jej mají spojeno se zubními lékaři.

Domnívá se, že nízké uplatnění není způsobeno nedostatečnou odborností u absolventů, ale že spočívá v jejich obecném nezájmu manuálně pracovat a odsunují nástup do zaměstnání dalším studiem, i za cenu toho, že se netýká jejich dosavadního oboru.

I po těch letech ji práce v zubní laboratoři velmi baví.

3.4 Shrnutí praktické části

Zjištěné a v předchozím textu interpretované výsledky se dají následovně stručně shrnout. Předpoklad č. 1 se podle odpovědí studentů vyplnil. Výsledky potvrdily, že předmět Zhotovování stomatologických protéz většinu studentů baví a ohledně časového rozsahu se k jeho navýšení také vyslovila převaha respondentů s celkového počtu dotázaných.

Druhý předpoklad se bohužel nepotvrdil, ale podle zcela rovnocenného výsledku, kdy 42 studentů odpovědělo v pozitivním smyslu, a stejně tak 42 v negativním se tím ani nevyvrátil. Došlo zde k naprosté shodě.

Třetí předpoklad se také potvrdil, absolventi odborné práce se s velkou převahou vyslovili, že by uvítali její rozšíření, pouze tři absolventi měli opačný názor.

Předpoklad č. 4 znovu odpovědi potvrdily a odborní učitelé i odborníci z praxe považují vliv vybavenosti laboratoře a odborného dozoru za důležitý.

I poslední předpoklad se podařilo potvrdit, kdy se všichni dotazovaní shodli v tom, že problém s nízkým uplatněním absolventů nespočívá v jejich nedostatečné odborné přípravě, ale především v jejich malém zájmu pracovat a být finančně ohodnoceni podle výkonu.

Veškeré informace od studentů i z rozhovorů s odborníky z oboru byly pro mou práci velice cenným materiálem a jejich vyhodnocení poukázalo na zajímavé názory absolventů. Dozvěděla jsem se, co si myslí o stěžejním praktickém předmětu, co

očekávají od odborné praxe, jaké jsou jejich pocity z ní a co by se případně dalo změnit k lepšímu. Odborní vyučující i odborníci z práce se většinou téměř shodli v názorech na potřebu rozšíření rozsahu odborné praxe a v problematickém uplatňování absolventů na trhu práce.

Závěr

V této bakalářské práci s názvem Profesní příprava Asistenta zubního technika a jejich uplatnění v praxi jsem se snažila o jakýsi ucelený pohled na tento obor.

Celá práce je rozdělena do dvou základních částí, na teoretickou a praktickou.

V teoretické části je stručně popsána nejprve historie stomatologie vůbec, kde se z historických pramenů dozvíme o prvopočátcích snahy jakéhosi léčení, přes jeho vývoj až ke vzniku stomatologie jako lékařského oboru. Ruku v ruce s vývojem léčení zubů se vyvíjel i obor výroby jejich náhrad až k současnému oboru zubní technik. Dále je popsána současnost oboru, jeho didakticko-pedagogické aspekty a provázanost s ostatními příbuznými a souvisejícími obory.

V další části se krátce věnuji vysvětlení potřeby transformace školství a jejímu odrazu v rámcových a školních plánech. V nich jsou zakotveny i kompetence absolventů, pro jejich lepší uplatnění nejen v pracovním, ale i v sociálním kontextu života. Nakonec jsem vybrala několik sousedících zemí z Evropské unie a popsala jejich vzdělávací systémy v oboru Zubní technik. Některé jsou dosti podobné našemu systému vzdělávání, ale některé se od našeho systému vzdělávání značně odlišují.

Praktická část nejprve definuje cíl a předpoklady výzkumu, dále pak použité metody, popis vzorku respondentů a nakonec prezentaci a interpretaci výsledků. Pro studenty jsem vytvořila dotazníky, názory odborníků z praxe a odborných vyučujících se odrážejí v rozhovorech s nimi. Vyhodnocení dotazníků je přehledně zpracováno do tabulek a pod každou tabulkou je příslušný komentář, který rozebere a hodnotí každou položku dotazníku zvlášť. Rozhovory jsou polostrukturované a jejich osnova je součástí příloh.

Domnívám se, že cíl mé práce byl, byl za pomoci použitých zdrojů informací a literatury, splněn. Ne všechny předpoklady dopadly dle mých představ, ale pouze jeden z pěti se zcela nevyplnil, tudíž výsledek považuji za úspěch. Za nejcennější, ale považuji názory studentů, absolventů, odborných vyučujících a odborníků z praxe. Jak je z jejich prezentace zřejmé, studenti mají zájem o obor, o absolvování odborné praxe, zajímá je, kdo a jak se jim tam bude věnovat, jak bude laboratoř vybavena. Převážně je baví zhotovovat zubní náhrady a mají zájem o nové technologie. Stejně důležité a přínosné byly i názory mých kolegů a odborníků z praxe.

Přes nedostatek literatury, která by se zabývala touto problematikou, mě zpracování tohoto tématu těšilo a názory všech zúčastněných mě velice obohatily. Myslím si, že by tato práce mohla být jakousi sondou do současného stavu oboru Zubní technik obecně a

mohla by být použita jako podklad k případným změnám např. při změně v učební osnově, hlavně k rozšíření rozsahu praktických odborných předmětů nebo k časovému posílení odborné praxe.

Je zřejmé, že tato práce je pouhým nahlédnutím do celého problému a zdaleka nevyčerpává všechna možná témata. Což může chápáno jako jistá výzva a zároveň inspirace pro další badatele v tomto oboru.

Seznam literatury:

ČÁP, J.; MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2007, ISBN 978-80-7367-273-7

ČERVENÝ, M., BLAŽEK, J. *Kreslení a modelování korunkových částí zubů*. Praha: Avicenum, 1978

DELORS, J.: *Učení je skryté bohatství*. (formulovala Mezinárodní komise UNESCO „Vzdělávání pro 21. století“) Praha, PedF UK, SVP 1997

DVOŘÁKOVÁ, M. *Pedagogicko psychologická diagnostika*. Č.Budějovice: JU PF, 2000, ISBN 80-7040-402-7

HALIŠKA, J., *K některým problémům vzdělávání a výchovy žáků na ZŠ a SŠ*. Praha, NIDV, 2007, ISBN 80-86956-12-1

MŠMT, *Národní program rozvoje vzdělávání- Bílá kniha*, Tauris, 2001, ISBN 80-211-0372-8

PAICH, P. *Dějiny zubní medicíny*. Praha: Nuga 2000, ISBN 80-8590-312-1

PROCHÁZKA, M., *Další profesní vzdělávání pro instalatéry*, Vydání 1. České Budějovice: V-Studio, s. r.o. 2008, ISBN 978-80-254-1934-2

SZŠ A VOZŠ ČESKÉ BUDĚJOVICE, *Almanach*, České Budějovice, 2006

ŠVARCOVÁ, I., *Základy pedagogiky*. Praha: VŠCHT 2005, ISBN 80-7080-573-0

VAŠUTOVÁ, J. *Být učitelem*. Praha: Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta, 2007 ISBN 987-80-7290-325-2

WALTEROVÁ, E., *Srovnávací pedagogika. Vývoj a proměny v globálním kontextu*. Praha 2006, ISBN 80-7290-269-5

Přílohy

Příloha č. 1

DOTAZNÍK PRO 1. A 2. ROČNÍK AZT

Tento dotazník je součástí výzkumu k mé bakalářské práci a chtěla bych Vás požádat o jeho vyplnění, které je anonymní. Prosím zodpovězte všechny otázky pravdivě, velmi mi to pomůže při zpracování výzkumu v praktické části bakalářské práce. Zvolenou odpověď zatrhněte nebo doplňte správný údaj. Za vyplnění dotazníku Vám předem děkuji, Hana Sedláková, studentka PF oboru UOP 3.

1. Pohlaví

*žena * muž

2. Co nebo kdo všechno vás motivoval ke studiu tohoto oboru? (prosím vypište)

.....

3. Ohodnoťte, jak vás baví předmět Zhotovování stomatologických protéz.
(1 = nejvíce, 5 = nejméně)

*1 *2 *3 *4 *5

4. Jaký máte prospěch v tomto předmětu?

*spíše výborný *průměrný *spíše podprůměrný

5. Myslíte si, že rozsah tohoto předmětu je časově dostatečný?

*mělo by ho být více *je dostatečný *mělo by ho být méně

6. Ve 3. ročníku absolvujete 20 dnů odborné praxe v některé zubní laboratoři, jaké je vaše očekávání?

*mám spíše obavy *nic zvláštního neočekávám *spíše se těším

7. Zajímá vás, jak bude laboratoř vybavena?

*ano * je mi to jedno *ne

8. Chtěl/a byste si laboratoři vyzkoušet co nejvíce menších prací?

*ano *nechám to na odborném dohledu *ne

9. Raději byste pracoval/a děle na nějaké rozsáhlejší práci?

*ano *nevím *ne

10. Jak myslíte, že se vám v laboratoři budou věnovat?

*myslím si, že dostatečně *nevím, nepřemýšlím o tom *myslím si, že sporadicky

11. Domníváte se, že 20 dnů odborné praxe za 4 roky studia je dostatečných?

*je dostatečná délka praxe *je příliš krátká *je nedostatečná délka praxe

12. Kdyby vás průběh odborné praxe nějakým způsobem zklamal, ovlivnilo by Vás to do budoucna v názoru na výkon tohoto povolání?

*myslím si, že ne *možná *rozhodně ano.

13. Baví vás zhotovovat zubní náhrady?

*převážně ano *nepřemýšlím o tom *spíše ne

14. Chtěl/a byste v budoucnu vykonávat povolání zubního technika?

*ano *ještě se rozhodnu *myslím, že ne

DOTAZNÍK PRO 4. ROČNÍK AZT

Tento dotazník je součástí výzkumu k mé bakalářskou práci a chtěla bych Vás požádat o jeho vyplnění, které je anonymní. Prosím zodpovězte všechny otázky pravdivě, velmi mi to pomůže při zpracování výzkumu v praktické části bakalářské práce. Zvolenou odpověď zatrhněte nebo doplňte správný údaj. Za vyplnění dotazníku Vám předem děkuji, Hana Sedláková, studentka PF oboru UOP3.

1. Pohlaví

*žena * muž

2. Co nebo kdo všechno vás motivoval ke studiu tohoto oboru? (prosím vypište)

.....

3. Ohodnoťte, jak vás baví předmět Zhotovování stomatologických protéz.

(1 = nejvíce, 5 = nejméně)

*1 *2 *3 *4 *5

4. Jaký máte prospěch v tomto předmětu?

*spíše výborný *průměrný *spíše podprůměrný

5. Myslíte si, že rozsah tohoto předmětu je časově dostatečný?

*mělo by ho být více *je dostatečný *mělo by ho být méně

6. Ve 3. ročníku jste absolvovali 20 dnů odborné praxe v některé zubní laboratoři, jaké bylo vaše očekávání?

* spíše obavy *nic zvláštního jsem neočekával/a *spíše sem se těšil/a

7. Zajímalo vás jak bude laboratoř vybavena?

*ano * bylo mi to jedno *ne

8. Vyzkoušel/a jste si více menších prací?

*ano *záleželo to na odborném dohledu *ne

9. Raději byste pracoval/a děle na nějaké rozsáhlejší práci?

*ano *nevím *ne

10. Zhodnoťte, jak se vám v laboratoři věnovali?

*dostatečně *nevím, nepřemýšlel/a sem o tom *myslím si, že nedostatečně

11. Domníváte se, že 20 dnů odborné praxe za 4 roky studia je dostatečných?

*je dostatečná délka praxe *je příliš krátká *je nedostatečná délka praxe

12. Pokud Vás průběh odborné praxe nějakým způsobem zklamal, ovlivnilo vás to do budoucna v názoru na výkon tohoto povolání?

*myslím si, že ne *možná *rozhodně ano

13. Baví vás zhotovovat zubní náhrady?

*převážně ano *nepřemýšlím o tom *spíše ne

14. Chtěl/a byste v budoucnu vykonávat povolání zubního technika?

*ano *ještě se rozhodnu *myslím, že ne

DOTAZNÍK PRO DZT 3.

Tento dotazník je součástí výzkumu k mé bakalářskou práci a chtěla bych Vás požádat o jeho vyplnění, které je anonymní. Prosím zodpovězte všechny otázky pravdivě, velmi mi to pomůže při zpracování výzkumu v praktické části bakalářské práce. Zvolenou odpověď zatrhněte nebo doplňte správný údaj. Za vyplnění dotazníku Vám předem děkuji, Hana Sedláková, studentka PF oboru UOP 3.

1. Pohlaví

*žena * muž

2. Co nebo kdo všechno, vás motivoval ke studiu tohoto oboru? (prosím vypište)

.....

3. Ohodnoťte, jak vás baví předmět Zhotovování stomatologických protéz.
(1 = nejvíce, 5 = nejméně)

*1 *2 *3 *4 *5

4. Jaký máte prospěch v tomto předmětu?

*spíše výborný *průměrný *spíše podprůměrný

5. Myslíte si, že rozsah tohoto předmětu je časově dostatečný?

*mělo by ho být více *je dostatečný *mělo by ho být méně

6. Ve 3. ročníku jste absolvovali 20 dnů odborné praxe v některé zubní laboratoři, jaké bylo vaše očekávání?

* spíše obavy *nic zvláštního jsem neočekával/a *spíše sem se těšil/a

7. Zajímalo vás, jak bude laboratoř vybavena?

*ano * bylo mi to jedno *ne

8. Vyzkoušel/a jste si více menších prací?

*ano *záleželo to na odborném dohledu *ne

9. Raději byste pracoval/a děle na nějaké rozsáhlejší práci?

*ano *nevím *ne

10. Zhodnoťte, jak se vám v laboratoři věnovali?

*dostatečně *nevím, nepřemýšlel/a sem o tom *myslím si, že nedostatečně

11. Domníváte se, že 20 dnů odborné praxe za 4 roky studia je dostatečných?

*je dostatečná délka praxe *je příliš krátká *je nedostatečná délka praxe

12. Vyhovuje vám lépe systém odborné praxe na vyšším studiu, kdy máte 14 dnů v každém semestru?

*ano *nevím, nepřemýšlí o tom *ne

13. Pokud vás průběh odborné praxe nějakým způsobem zklamal, ovlivnilo Vás to do budoucna v názoru na výkon tohoto povolání?

*myslím si, že ne *možná *rozhodně ano

14. Baví vás zhotovovat zubní náhrady?

*převážně ano *nepřemýšlím o tom *spíše ne

15. Chtěl/a byste v budoucnu vykonávat povolání zubního technika?

*ano *ještě se rozhodnu *myslím, že ne

OSNOVA ROZHOVORU (pro odborné učitele)

1. Jak dlouhá je vaše praxe na pozici učitele odborných předmětů?

.....

2. Myslíte si, že rozsah předmětu Zhotovování stomatologických protéz ve školní zubní laboratoři je dostačující?

.....

3. Domníváte se, že 20 dnů odborné praxe v zubní laboratoři za 4 roky studia je dostatečných?

.....

4. Máte dojem, že vybavenost laboratoře může mít vliv na absolventy z hlediska odbornosti?

.....

5. Co si myslíte, ovlivní výkon budoucího povolání přístup odborného dozoru při OP?

.....

6. Nemyslíte si, že zahraniční model vzdělávání, kdy se pravidelně střídá výuka ve škole a praxe na klinickém pracovišti, je z hlediska odbornosti pro absolventy výhodnější?

.....

7. Jaká je podle vás v současnosti prestiž povolání zubní technik?

.....

8. Myslíte si, že nízké uplatnění našich absolventů na trhu práce je způsobeno nedostatečností odborné přípravy ve škole?

.....

9. Baví vás učit v zubní laboratoři?

OSNOVA ROZHOVORU (pro odborníky z praxe)

1. Jak dlouhá je vaše praxe v oboru zubní technik?

.....

2. Myslíte si, že rozsah předmětu Zhotovování stomatologických protéz ve školní zubní laboratoři je dostačující?

.....

3. Domníváte se, že 20 dnů odborné praxe v zubní laboratoři za 4 roky studia je dostatečných?

.....

4. Máte dojem, že vybavenost laboratoře může mít vliv na absolventy z hlediska odbornosti?

.....

5. Co si myslíte, ovlivní výkon budoucího povolání přístup odborného dozoru při OP?

.....

6. Nemyslíte si, že zahraniční model vzdělávání, kdy se pravidelně střídá výuka ve škole a praxe na klinickém pracovišti, je z hlediska odbornosti pro absolventy výhodnější?

.....

7. Jaká je podle vás v současnosti prestiž povolání zubní technik?

.....

8. Myslíte si, že nízké uplatnění našich absolventů na trhu práce je způsobeno nedostatečností odborné přípravy ve škole?

.....

9. Baví vás práce v zubní laboratoři?